

NACRT

**OPŠTINA
TIVAT**

**LOKALNI PLAN UPRAVLJANJA KOMUNALNIM I
NEOPASNIM GRAĐEVINSKIM OTPADOM
OPŠTINE TIVAT
(2017 – 2021)**

Tivat Januar 2017g.

Lokalni plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom izradila je međuresorska radna grupa u sastavu:

Jovanka Laličić –Opština Tivat,Koordinatorica radne grupe

Gorica Nikšić- Opština Tivat,V.D.Sekretarka Sekretarijata za komunalne poslove i saobraćaj

Zoran Petranović –Opština Tivat,Služba Predsjednika

Biljana Krivokapić- Opština Tivat,Sekretarijat za zaštitu životne sredine i energetske efikasnost

Tonko Lukšić –D.O.O. Komunalno- Tivat

Selma Krstović- Opština Tivat, Sekretarijat za komunalne poslove i saobraćaj

S A D R Ź A J

UVOD

- 1. ZNAČENJE IZRAZA**
- 2. OSNOVNI PODACI O TERITORIJI OPŠTINE TIVAT**
- 3. ZAKONODAVNO - PRAVNI OKVIR**
- 4. INSTITUCIONALNI OKVIR**
- 5. POSTOJEĆE STANJE U OBLASTI UPRAVLJANJA
KOMUNALNIM I GRAĐEVINSKIM OTPADOM**
- 6. NEUREĐENA ODLAGALIŠTA**
- 7. PROCJENA BUDUĆIH KRETANJA U OBLASTI
GENERISANJA I UPRAVLJANJA OTPADOM**
- 8. SAKUPLJANJE OTPADA U ZAŠTIĆENIM PODRUČJIMA**
- 9. JAČANJE JAVNE SVIJESTI**
- 10. AKCIONI PLAN SA DINAMIKOM REALIZACIJE I IZVORIMA FINANSIRANJA**

PREDGOVOR PREDSJEDNICE OPŠTINE

Ovim planom se definišu zadaci koji stoje pred opštinom Tivat u cilju uspostavljanja održivog sistema upravljanja otpadom, koji zadovoljava potrebe sadašnjosti, ne dovodeći u pitanje mogućnosti budućih generacija da zadovolje vlastite potrebe.

To podrazumijeva definisanje najprihvatljivijih modela za postizanje pune kontrole nad tokovima komunalnog i neopasnog građevinskog otpada od nastajanja, razdvajanja, sakupljanja, transporta, tretmana i deponovanja. Sistem upravljanja treba da obezbijedi smanjenje količine otpada, izdvajanje korisnih komponenata iz otpada, i racionalno prikupljanje i odlaganje otpada, sagledavajući investiciona ulaganja, dinamiku aktivnosti i finansijsku i tehnološku spremnost na prelazak na novi sistem rada.

Lokalnim planom se omogućava uvid u sadašnju situaciju u oblasti upravljanja otpadom u Opštini sa projektovanim ciljevima, definisanim sistem sa odgovarajućim metodama i rokovima za implementaciju plana, planiranim finansijskim ulaganjima i potrebnim prioritetima.

Zakonom o upravljanju otpadom i podzakonskim propisima, upravljanje otpadom podrazumijevaju se sljedeće smjernice:

- poštovanje principa održivog upravljanja otpadom,
- savremene tehnike, metode i opremu,
- odvajanje frakcija otpada na mjestu nastanka,
- smanjenje opasnosti od zagađenja,
- smanjenje proizvodnje otpada,
- povećanje količine sakupljenog otp'ada,
- povećanje količine otpada za ponovnu upotrebu,
- smanjenje količine deponovanog otpada,
- uklanjanje neuređenih odlagališta,
- sanacija postojećih neuređenih odlagališta i privremenih skladišta,
- edukacija i razvijanje javne svijesti.

Nevedene smjernice trebaju da budu ideje vodilje, svih subjekata u lancu koji su odgovorni za realizaciju ovog strateškog dokumenta za našu Opštinu.

Stoga, poštovani sugrađani, privrednici i svi subjekti naše Opštine, pozivam vas da date svoj puni doprinos i kooperativnost u implementaciji ovog važnog dokumenta

**PREDSJEDNICA,
Prof.dr Snežana Matijević**

U V O D

Plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom opštine Tivat za period 2017-2021. godine (u daljem tekstu: Lokalni plan) predstavlja osnovni planski dokumenat kojim se određuju smjernice i ciljevi, obezbjeđujući pretpostavke za racionalno i održivo upravljanje komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom.

Upravljanje otpadom se zasniva na sljedećim osnovnim principima:

1. princip održivog razvoja - obezbjeđuje upravljanje otpadom na način kojim se doprinosi ostvarivanju ciljeva održivog razvoja kroz efikasnije korišćenje resursa i smanjenje količine otpada. Održivi razvoj predstavlja usklađeni sistem tehničko-tehnoloških, ekonomskih i društvenih aktivnosti u ukupnom razvoju u kome se na principima ekonomičnosti i razumnosti koriste prirodne i stvorene vrijednosti države, sa ciljem da se sačuva i unaprijedi kvalitet životne sredine za sadašnje i buduće generacije;
2. princip blizine i regionalnog upravljanja otpadom – obezbjeđuje obradu otpada na što je moguće bližem mjestu nastajanja u skladu sa ekonomskom opravdanošću izbora lokacije, dok se regionalno upravljanje otpadom obezbjeđuje primjenom jasno definisanih regionalnih strateških planova zasnovanih na nacionalnoj politici u domenu upravljanja otpadom;
3. princip predostrožnosti – obezbjeđuje preventivno djelovanje preduzimanjem mjera za sprečavanje negativnih uticaja na životnu sredinu i zdravlje ljudi;
4. princip „zagađivač plaća“ – obezbjeđuje sistemu da zagađivač životne sredine mora da snosi pune troškove posljedica svojih aktivnosti, preventivnog djelovanja i sanacionih mjera;
5. princip hijerarhije – predstavlja redosljed prioriteta u praksi upravljanja otpadom: sprječavanje stvaranja otpada i redukcija, odnosno smanjenje korišćenja resursa i smanjenje količina ili opasnih karakteristika nastalog otpada, priprema za ponovnu upotrebu proizvoda za istu ili drugu namjenu, reciklaža, odnosno obrada otpada radi dobijanja sirovine za proizvodnju istog ili drugog proizvoda, iskorišćenje vrijednosti otpada (kompostiranje, spaljivanje uz iskorišćenje energije i dr.) i zbrinjavanje otpada na uređene deponije.

Sadržaj Lokalnog plana je definisan Zakonom o upravljanju otpadom („Sl. list CG“ br. 64/11 i 39/16), tako da naročito sadrži:

- “ 1) vrstu, količinu (masu) i porijeklo komunalnog otpada proizvedenog na teritoriji jedinice lokalne samouprave i procjenu vrste i količine (mase) komunalnog otpada koji će se proizvesti po godinama iz planskog perioda iz stava 1 ovog člana i njegovo porijeklo;
- 2) lokacije postojećih postrojenja i objekata za obradu komunalnog otpada, odnosno za jedinice lokalne samouprave koje nemaju izgrađenu deponiju, u skladu sa zakonom, lokacije na kojima privremeno skladište otpad iz člana 78 ovog zakona;

- 2a) informacije o neuređenim odlagalištima otpada i mjere za njihovu sanaciju ili rekultivaciju i način sprječavanja daljeg odlaganja otpada na tim lokacijama, kao i sanaciju i rekultivaciju privremenog skladišta komunalnog otpada iz člana 78 ovog zakona;
- 2b) lokacije postojećih postrojenja za preradu građevinskog otpada koji ne sadrži ili nije izložen opasnim materijama (u daljem tekstu: neopasni građevinski otpad) i objekata za zbrinjavanje neopasnog građevinskog otpada i/ili deponije za inertni otpad, odnosno za jedinice lokalne samouprave koje nemaju izgrađena postrojenja za preradu građevinskog otpada i objekte za zbrinjavanje neopasnog građevinskog otpada i/ili deponiju za inertni otpad u skladu sa zakonom, lokaciju za privremeno skladištenje neopasnog građevinskog otpada u skladu sa članom 78a ovog zakona;
- 2c) način organizovanja i obavljanja poslova upravljanja otpadom sa dijela teritorije jedinice lokalne samouprave koje je zaštićeno područje ili područje morskog dobra;
- 3) način i program odvojenog sakupljanja i transporta komunalnog i građevinskog otpada iz domaćinstava i od proizvođača koji ne podliježu obavezi donošenja plana upravljanja otpadom, uključujući i kabasti i drugi komunalni i građevinski otpad koji nije moguće odložiti na mjestima predviđenim za odlaganje komunalnog i građevinskog otpada;
- 4) opis aktivnosti koje se odvijaju u okviru reciklažnih dvorišta i transfer stanica i reciklažnih centara u cilju privremenog skladištenja komunalnog otpada, odnosno prerade;
- 5) mjere za sprječavanje nastajanja ili smanjenje količina komunalnog otpada i negativnih uticaja na životnu sredinu i zdravlje ljudi, obezbjeđivanje pravilnog upravljanja komunalnim otpadom;
- 6) način odvojenog sakupljanja i mjere za smanjenje količina biološki razgradivog otpada sadržanog u komunalnom otpadu koji se odlaže na deponijama;
- 7) dinamiku realizacije odabranih načina i postupaka upravljanja komunalnim otpadom;
- 8) akcioni plan i dinamiku finansiranja i izvore finansijskih sredstava za realizaciju lokalnog plana;
- 9) način jačanja javne svijesti o pravilnom postupanju sa komunalnim otpadom.”

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je izdalo saglasnost na ovaj Lokalni plan, br. _____, dana _____.

Plan je usvojen je na sjednici Skupštine opštine Tivat održane dana _____.

Usvajanjem ovog plana prestaje da važi Lokalni plan upravljanja otpadom opštine Tivat za period 2009-2013. godine.

1. ZNAČENJE IZRAZA

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom planu imaju sljedeća značenja:

1) biološko razgradivi otpad je otpad koji je pogodan za anaerobnu ili aerobnu razgradnju (biootpad, papir i karton);

2) biomasa je biljni materijal nastao iz poljoprivrede ili šumarstva i prehrambene industrije, koji se koristi za grijanje ili u industrijskom procesu; vlaknasti biljni otpad iz proizvodnje primarne celuloze i papira iz celuloze ako se spaljuje na mjestu proizvodnje i ako se toplota dobijena spaljivanjem koristi za grijanje ili u industrijskom procesu; otpad od plute; drveni otpad, osim drvnog otpada koji sadrži halogene organske materije ili teške metale koji nastaju upotrebom proizvoda za zaštitu drveta ili premaza i koji naročito uključuje drveni otpad koji potiče od građevinskog otpada ili otpada nastalog rušenjem;

3) biootpad je biološki razgradiv otpad iz vrtova i parkova, hrane i drugi otpad koji nastaje u domaćinstvima, ugostiteljskim i maloprodajnim objektima i sličan otpad iz objekata namijenjenih za proizvodnju prehrambenih proizvoda;

4) deponija je stalno mjesto čija je primarna funkcija odlaganje otpada na površini ili ispod površine zemlje, uključujući internu deponiju na kojoj proizvođač odlaže sopstveni otpad na mjestu nastanka, osim mjesta gdje se otpad priprema za dalji prevoz do mjesta obrade na drugim lokacijama i mjesta za skladištenje otpada prije njegove obrade za period do tri godine ili mjesta za skladištenje otpada prije njegovog zbrinjavanja za period do jedne godine;

5) distributer proizvoda je privredno društvo ili preduzetnik koje obezbjeđuje proizvode radi stavljanja u promet ili davanja na korišćenje krajnjem korisniku;

6) energetska prerada otpada je korišćenje otpada kao goriva ili na drugi način za proizvodnju energije;

7) građevinski otpad je otpad koji nastaje prilikom izgradnje, održavanja i rušenja građevinskih objekata;

8) imalac otpada je proizvođač otpada ili pravno ili fizičko lice ili preduzetnik koje posjeduje otpad;

9) industrijski otpad je otpad koji nastaje u proizvodnim procesima u industriji i zanatstvu, a razlikuje se od komunalnog otpada po svom sastavu i karakteristikama;

10) inertni otpad je neopasan otpad kod kojeg nije moguće izazvati značajnu fizičku, hemijsku ili biološku promjenu, ne rastvara se, ne sagorijeva, nije biorazgradiv, ne zagađuje životnu sredinu, ne ugrožava zdravlje ljudi i čije ocjedne vode u kontaktu sa drugim materijama ne izazivaju reakcije i ekotoksično ne ugrožavaju kvalitet površinske ili podzemne vode;

11) izvorni proizvođač otpada je svako lice čijom aktivnošću nastaje otpad;

12) kanalizacioni mulj je otpad koji nastaje prilikom tretmana komunalnih otpadnih voda u uređajima za prečišćavanje;

13) katalog otpada je popis otpada prema svojstvima i mjestu nastanka, razvrstan na grupe, podgrupe i vrste otpada sa djelatnostima čijim obavljanjem se proizvodi otpad;

14) komercijalna otpadna ambalaža je otpad od primarne, sekundarne i tercijalne ambalaže koji nastaje u procesu proizvodnje, maloprodaje, uslužnim i drugim djelatnostima, kao i obavljanjem poslova u poljoprivredi, šumarstvu, ribarstvu, saobraćaju i turizmu;

15) komunalna otpadna ambalaža je otpad od primarne i sekundarne ambalaže koji nastaje u domaćinstvima (kućni otpad), industriji, zanatskim i uslužnim djelatnostima, kao i drugim djelatnostima i javnom sektoru, a sličan je otpadu iz domaćinstava u pogledu prirode, mjesta nastanka i sastava;

16) komunalni otpad je otpad nastao u domaćinstvima ili prilikom obavljanja djelatnosti koji je po svojstvima sličan otpadu nastalom u domaćinstvima;

17) medicinski otpad je otpad koji nastaje pružanjem zdravstvenih usluga i vršenjem naučnih istraživanja i eksperimenata u oblasti medicine;

18) miješani komunalni otpad je otpad iz domaćinstva preostao nakon odvajanja pojedinih frakcija komunalnog otpada za koji je predviđena mogućnost selektivnog sakupljanja uključujući komunalnu otpadnu ambalažu;

19) najbolje dostupne tehnike (BAT) su najdjelotvornije i najmodernije faze u razvoju aktivnosti i načinu njihovog obavljanja, koje omogućavaju pogodniju primjenu određenih tehnika za zadovoljavanje graničnih vrijednosti emisija, propisanih u cilju sprječavanja, odnosno smanjenja emisija i njihovog uticaja na životnu sredinu kao cjelinu, s tim što:

- najbolje podrazumijeva najefikasniji učinak u postizanju visokog nivoa zaštite životne sredine,

- dostupne podrazumijeva tehniku razvijenu do stepena koji omogućava primjenu u određenom sektoru industrije, pod ekonomski i tehnički prihvatljivim uslovima, uključujući troškove i koristi, ako je pod uobičajenim uslovima dostupna operateru,

- tehnike podrazumijevaju način na koji je postrojenje projektovano, izgrađeno, održavano, na koji funkcioniše i stavlja se van pogona ili zatvara, uključujući i tehnologiju koja se koristi;

20) neopasni otpad je otpad koji po sastavu i svojstvima nema neku od karakteristika opasnog otpada;

21) objekat i/ili postrojenje za upravljanje otpadom iz rudarstva je svaka lokacija uključujući objekte, postrojenja, opremu i uređaje određene za obradu otpada iz rudarstva u čvrstom ili tečnom stanju, u rastvorima ili suspenzijama, kao i brane, jalovišta, akumulacije i sve druge građevine koje služe za očuvanje i obezbjeđenje stabilnosti tog objekta i/ili postrojenja;

22) objekat i/ili postrojenje kategorije A za obradu otpada iz rudarstva je objekat i/ili postrojenje za otpad iz rudarstva:

- za koji se na osnovu prethodne procjene opasnosti utvrdi da, propust ili greška u izgradnji (npr. urušavanje jalovišta, ili pucanje brane) može da prouzrokuje veliku nesreću, uzimajući u obzir faktore kao što su trenutna ili buduća veličina objekta i/ili postrojenja, količina otpada, lokacija objekata i/ili postrojenja i njegov uticaj na životnu sredinu, ili

- u kojem se nalazi, odnosno proizvodi otpad koji se kada pređe propisane granične vrijednosti, smatra opasnim, ili

- u kojem se nalaze supstance ili preparati, koje se kada pređu propisane granične vrijednosti, smatraju opasnim;

23) obrada otpada je postupak prerade i/ili zbrinjavanje otpada, uključujući pripremu prije prerade i/ili zbrinjavanja;

24) odlaganje otpada je jedan od postupaka zbrinjavanja;

25) zbrinjavanje otpada je postupak obrade koji nije prerada, čak i u slučaju da se tim postupkom kao sekundarna posljedica dobija materija ili energija;

26) odvojeno sakupljanje otpada (selekcija) je sakupljanje otpada na način da se otpad u postupcima upravljanja otpadom drži odvojeno prema tipu i svojstvu kako bi se olakšala posebna obrada;

27) opasni otpad je otpad koji sadrži elemente ili jedinjenja koja imaju jedno ili više od sljedećih opasnih svojstava: eksplozivnost, reaktivnost, zapaljivost, nadražljivost, štetnost, toksičnost, infektivnost, kancerogenost, korozivnost, mutagenost, teratogenost, ekotoksičnost, svojstvo nagrizanja i svojstvo otpuštanja otrovnih gasova hemijskom ili biološkom reakcijom i osjetljivost/razdražljivost, kao i otpad iz kojeg, nakon odlaganja, može nastati druga materija koja ima neko od opasnih svojstava;

28) organsko recikliranje je postupak aerobne (kompostiranje) ili anaerobne prerade biološki razgradivog otpada;

29) otpad je svaka materija ili predmet koju je imalac odbacio, namjerava da odbaci ili je dužan da odbaci u skladu sa zakonom;

30) otpad od električnih i elektronskih proizvoda su električni i elektronski proizvodi koji su otpad uključujući i sve sastavne djelove, komponente, podsklopove i potrošni materijal koji su dio proizvoda u vrijeme odbacivanja;

31) otpadna ambalaža je ambalaža ili ambalažni materijal koje su otpad, osim ostataka materijala koji nastaju prilikom izrade ambalaže;

32) otpad iz rudarstva je otpad nastao istraživanjem, eksploatacijom (uključujući i fazu pripreme), obradom i skladištenjem organskih i neorganskih materija iz zemljišta kao što su fosilna goriva, rude metala, industrijski minerali i minerali koji se koriste u građevinarstvu, kao i otpad nastao u kamenolomu, osim otpada koji je nastao prilikom istraživanja, eksploatacije i pripreme mineralne sirovine, koji nije u direktnoj vezi sa navedenim aktivnostima (otpadna ulja, hrana, dotrajala vozila i istrošene baterije i akumulatori) i otpada nastalog od ekstraktivne industrije koji može biti radioaktivan;

33) otpadna ulja za podmazivanje i tečnosti su svaka mineralna, polusintetička, ili sintetička ulja u tečnom ili polutečnom stanju, industrijska, izolaciona (ulje koje se koristi u elektroenergetskim sistemima), odnosno termička ulja (ulje koje se koristi u sistemima za grijanje ili hlađenje), kao i tečnosti za hidraulične namjene (hidraulične kočnice i ostale pripremljene tečnosti za hidrauličnu transmisiju);

34) otpadno vozilo je vozilo koje se smatra otpadom, napušteno vozilo ili vozilo koje se ne može koristiti za osnovnu namjenu;

35) otpadne baterije i akumulatori su odbačene, istrošene ili oštećene baterije i akumulatori koji se ne mogu koristiti;

36) otpadne gume, odnosno pneumatici su gume čiji je rok upotrebe istekao ili su istrošene ili odbačene zbog oštećenja ili drugih razloga;

37) PCB su polihlorovani bifenili (PCB), polihlorovani terfenili (PCT), monometil tetrahlorodifenilmetani, monometil-dihlorodifenilmetani, monometil-dibromodifenilmetani ili bilo koja smješa koja sadrži neku od ovih materija u koncentraciji većoj od 0,005% masenog udjela, uključujući uređaje, objekte, materijale ili tečnosti koje sadrže, sastoje se ili su kontaminirani PCB-om;

38) podzemno skladište je mjesto za odlaganje otpada u dubokoj geološkoj šupljini kao što su bivši rudnici soli ili kalijuma;

39) ponovna upotreba je postupak kojim se proizvodi ili djelovi proizvoda koji nijesu otpad ponovo upotrebljavaju za istu svrhu za koju su izvorno stvoreni;

40) posebne vrste otpada su: otpad od električnih i elektronskih proizvoda, otpadna vozila, otpadne gume, otpadne baterije i akumulatori, otpadna ulja za podmazivanje i tečnosti, otpadna ambalaža, građevinski otpad, otpad iz rudarstva, otpad koji sadrži azbest, PCB otpad, kanalizacioni mulj, medicinski i veterinarski otpad;

41) posrednik je privredno društvo ili preduzetnik koje organizuje preradu ili zbrinjavanje otpada u tuđe ime, uključujući posrednike koji otpad ne preuzimaju u fizički posjed;

42) postrojenje je stacionarna ili mobilna tehnička jedinica, koje sa građevinskim dijelom čini tehnološku cjelinu za skladištenje, preradu ili zbrinjavanje otpada;

43) prerada otpada je postupak za dobijanje materijala ili proizvoda koji se koristi kao sirovina ili postupak pripreme otpada za dobijanje tog materijala ili proizvoda u postrojenju za preradu ili širem proizvodnom smislu;

44) prevoznik je privredno društvo ili preduzetnik koji obavlja transport otpada;

45) priprema za ponovnu upotrebu otpada su postupci prerade, kao što su provjera, čišćenje ili popravke, kojima se proizvodi ili djelovi proizvoda, koji su postali otpad, pripremaju za ponovnu upotrebu bez sprovođenja nekog drugog prethodnog postupka;

46) privremeno, odnosno vremenski ograničeno skladištenje otpada je skladištenje otpada u određenom roku na mjestima gdje je otpad proizveden ili skladištenje tokom sakupljanja otpada, radi transporta do mjesta obrade otpada;

47) proizvođač otpada je izvorni proizvođač otpada ili svako lice koje obavlja prethodnu obradu, miješanje ili druge postupke kojima se mijenja svojstvo ili sastav otpada;

48) prostorno-planski dokument je planski dokument kojim se određuje organizacija, korišćenje i namjena prostora, kao i mjere i smjernice za uređenje, zaštitu i unaprijeđenje prostora (prostorni plan Crne Gore, detaljni prostorni plan, državna studija lokacije, prostorno-urbanistički plan lokalne samouprave, detaljni urbanistički plan, urbanistički projekat i lokalna studija lokacije i druga planska dokumenta);

49) reciklažno dvorište je mjesto uređeno za sakupljanje i privremeno skladištenje po vrstama, odnosno frakcijama komunalnog otpada koje se odvojeno sakupljaju;

50) reciklažni centar je mjesto uređeno za sakupljanje i privremeno skladištenje svih vrsta, odnosno frakcija komunalnog otpada koje su odvojeno sakupljene i sakupljanje miješanog komunalnog otpada zbog sortiranja ili drugog načina obrade;

51) recikliranje je postupak prerade u cilju korišćenja otpada za zamjenu drugih materijala koji se upotrebljavaju za izvornu ili drugu namjenu;

52) regeneracija otpadnih ulja je postupak prerade otpadnih ulja kojim se, uklanjanjem nečistoće, oksida i aditiva, dobija osnovno ulje;

53) sakupljanje otpada je sakupljanje otpada od imaoaca, uključujući prethodno razvrstavanje i privremeno skladištenje otpada, radi transporta do postrojenja za obradu otpada;

54) spaljivanje otpada je obrada otpada u stacionarnom ili mobilnom postrojenju za termičku obradu otpada sa ili bez korišćenja toplotne energije putem spaljivanja, oksidacijom otpada ili drugim termičkim procesima kao što su: piroliza, gasifikacija ili postupak plazme kada je produkt ovih procesa namijenjen naknadnom spaljivanju;

55) sprječavanje nastanka ili stvaranja otpada su mjere koje se preduzimaju u cilju sprječavanja nastanka otpada ili mjere koje, prije nego je materija ili predmet postao otpad, smanjuju:

- količinu otpada, uključujući ponovnu upotrebu proizvoda ili produženje životnog vijeka proizvoda,
- negativne uticaje proizvedenog otpada na životnu sredinu i na zdravlje ljudi,
- sadržaj štetnih materija u materijalima i proizvodima;

56) suspaljivanje je obrada otpada u postrojenju za proizvodnju energije ili materijalnih dobara koje koristi otpad kao glavno ili dodatno gorivo ili u kojem se otpad termički obrađuje radi njegovog zbrinjavanja spaljivanjem ili nekim drugim procesom termičke obrade, kao što su piroliza, gasifikacija ili plazma postupak, ako se proizvodi procesa suspaljivanja naknadno spaljuju;

57) transfer (pretovarna) stanica je mjesto na koje se otpad doprema i privremeno skladišti radi selektiranja ili pretovara prije transporta do mjesta za preradu i zbrinjavanje;

58) transport otpada je prevoz otpada van postrojenja koji obuhvata utovar, prevoz (kao i pretovar) i istovar otpada;

59) trgovac je privredno društvo ili preduzetnik koji je u nabavci i prodaji otpada, zastupnik proizvođača (principal), uključujući i posrednike koji otpad ne preuzimaju u fizički posjed;

60) velika nesreća u upravljanju otpadom iz rudarstva je događaj izazvan propustom u radu ili nepravilnim radom objekta i/ili postrojenja za otpad iz rudarstva, koji izaziva kratkoročno i dugoročno veliku opasnost za zdravlje ljudi i životnu sredinu;

61) veterinarski otpad je otpad koji nastaje pružanjem veterinarskih usluga, kao i prilikom naučnih ispitivanja i eksperimenata na životinjama.

2. OSNOVNI PODACI O TERITORIJI OPŠTINE TIVAT

Površina teritorije opštine Tivat je 46 km². Nalazi se u središnjem dijelu Bokokotorskog zaliva, prostire se većim dijelom oko Tivatskog zaliva, a dijelom oko zaliva Trašte okrenutog prema otvorenom moru. Površina morskog dobra u opštini iznosi 746ha, dužina obale morskog dobra iznosi 42km (4,75km je obim ostrva ,a 37km je dužina obale).

S početka XX vijeka ,Tivat je razvijao vojnu industriju, osnivanjem vojnog brodogadilišta „Arsenal“,1889g.koji je kroz istorijske epohe razvijao svoju djelatnost,te modernizacijom ,kvalitetom i razvojnim kapacitetima bio značajan privredni faktor,ne samo za grad Tivat,već za državu uopšte. Ekonomsko politička dešavanja uslovia su da se Strategija razvoja države Crne Gore,a time i grada Tivta ,usmjeri na oblast koja je bliska ovom podneblju i postojećim kapacitetima,pa je ova destinacija od 2007g. počela da se razvija kao nautički turistički centar Porto Montenegro.

Teritorija Opštine posjeduje površine koje su prepoznate kao izuzetni prirodni lokaliteti i kao takvi svrstani su u zaštićena prirodna područja. To su:

Plaža Pržno - Rješenjem o zaštiti objekata prirode („Sl. list SRCG“ br. 30/68, br 01-959) određena kategorija “rezervat prirodnog predjela”.

Tivatska Solila - Rješenjem o upisu u centralni registar zaštićenih objekata prirode za Crnu Goru (“Sl.list CG”, broj 70/08) određena kategorija “posebni (specijalni) rezervat prirode”.

Tivatska Solila i plaža Pržno se nalaze u zoni morskog dobra, te u skladu sa članom 62 stav 6 Zakona o zaštiti prirode („Sl.list CG“, broj 51/08, 21/09, 62/13) zaštićenim prirodnim dobrima koja se nalaze na području morskog dobra upravlja pravno lice nadležno za upravljanje morskim dobrom.

Veliki gradski park - jedan od najstarijih i najvećih parkova u Crnoj Gori. Osnovao ga je 1892. godine Admiral Austrougarske mornarice baron freiherr Maximilian Daublebsky von Sterneck. Rješenjem o zaštiti objekata prirode („Sl. list SRCG“ br. 30/68, br. 01-959) određena kategorija “hortikulturni objekat”. Revizija statusa i kategorije ovog zaštićenog prrodnog dobra izvršena je 2014. godine, Odlukom o proglašenju zaštićenog prirodnog dobra Veliki gradski park u Tivtu („Sl.list CG opštinski propisi“, broj 04/15) određena je vrsta spomenik prirode, III kategorija – značajno zaštićeno prirodno dobro lokalnog značaja, a za upravljača ovog zaštićenog prirodnog dobra je imenovano je preduzeće „Komunalno“ d.o.o. iz Tivta. Opština Tivat je u 2015. godini izradila Plan upravljanja za Veliki gradski park („Sl.list CG – opštinski propisi“, 02/16).

Brdo Vrmac u Prostorno urbanističkom planu Opštine Tivat do 2020. godine se sagledava kao budući Park prirode .

KLIMA

Klimatske uslove karakteriše sredozemna klima sa suvim i toplim ljetima i blagom zimom, sa kišnim periodima. Sniježne padavine su vrlo rijetke, što pokazuje i srednja temperatura vazduha od 17,6 C°.

Opšti režim padavina u Tivtu odlikuje se maksimumom tokom zimskog i minimumom tokom ljetnjeg perioda godine. Padavine su isključivo u vidu kiše, dok su ostali oblici padavina ovdje veoma rijetka pojava. Srednja godišnja količina padavina iznosi 1755mm, dok su vrijednosti srednje godišnje relativne vlažnosti vazduha za Tivat 70,5 %.

Prosječna temperatura mora u toku ljetnjih mjeseci kreće se od 22C° do 26C° . Pretežni vjetrovi na ovom području su :jugoistočni (Jugo), sjeverni/sjeveroistočni (Bura) i sjeverozapadni (Maestral, karakterističan u ljetnjim mjesecima.

STANOVNIŠTVO

Teritoriju opštine Tivat čini Tivat kao naselje gradskog karaktera i naselja:

Lepetane, Gornja Lastva, Donja

Lastva, Mrčevac, Bogdašići, Đuraševići, Bogišići, Milovići, Gošići, Krašići, Nikovići i Radovići.

Broj stalnih stanovnika prema posljednjem popisu iz 2011. godine bio je 14 109 od kojih je 10149 u gradskom dijelu, a 3962 u ostalim djelovima Opštine. Tivat ima najveću sa najvećom gustinu naseljenosti u Crnoj Gori, od 307 stanovnika po km² . U vrhu turističke sezone (juli, avgust) broj stanovnika se udvostručuje.

Red broj	Naselje	Stanovnika	Domaćinstava	Stanova
1.	Tivat (grad)	9390	3301	5046
2.	Bogišići	187	65	148
3.				
4.	Donja Lastva	759	295	634
5.	Đuraševići	479	167	298
6.	Gornja Lastva	-	-	16
7.	Gošići	212	69	176
8.	Krašići	130	51	1318
9.	Lepetani	184	67	200
10.	Milovići	46	18	179
11.	Mrčevac	2130	621	960

URBANI DIO	10149	3596	5680
OSTALI	3962	1266	3995
UKUPNO	14109	4862	9675

TURIZAM

Tivat ima jasno definisanu strategiju razvoja grada kao turističke destinacije . Tokom 2015 godine Opštinu je posjetilo 67 464 turista koji su ostvarili 678 224 noćenja, što po statističkim podacima predstavlja povećanje u iznosu od 54 % u odnosu na 2014.godinu i ima tendenciju rasta .

Turistički kompleks “Porto Montenegro” kao moderno turističko naselje koje sadrži 176 stambenih jedinica visoke kvalifikacije, sa marinom za mega jahte sa 850 vezova ,sa luksuznim hotelskim brendom “Regent”,te nastavkom izgradnje novog hotela “Regent Hotel Residences” predstavlja Tivat kao destinaciju sa visokom kategorijom hotelskih kapaciteta.

Pored ovog kompleksa ,realizacija projekta “Luštica bay”kao integrisanog turističkog naselja,sa osam hotela,golf igralištem ,vilama ,apartmanima,daje još veći doprinos Tivtu kao gradu koji postaje prepoznatljiva destinacija u svijetu Broj smještajnih kapaciteta u turizmu ,uključujući i nove turističke komplekse”Porto Montenegro” i “Luštica bay”, u hotelima je ukupno 1611 ležajeva, u kategoriji smještaja (sobe, aparmani, kuće za iznajmljivanje) ima 2 640 ležaja .

SAOBRAĆAJ

Tivat ima dobru vazdušnu saobraćajnu povezanost sa bližim i širim okruženjem ,čemu doprinosi blizina Aerodroma Tivat(3km). U 2016 godini zabilježen je obim prometa na ovom Aerodromu od 982,315 putnika,što je za 9,8 % više u odnosu na 2015g.i pokazuje vrlo visoku frekventnost putničkog saobraćaja.

Prostorno planska dokumentacija stvara uslove za razvoj Aerodroma ,te je Studijom lokacije predviđeno povećanje platforme za avione i uvođenje vodnog terminala,što daje specifičnost ovom Aerodromu.

Drumska saobraćajna povezanost odvija se magistralnom cestom koja prolazi kroz gradski dio sa visokom frekvencijom saobraćaja.Kapacitet magistrale je nedovoljan za ovakav promet,što je uzrokovalo da se planskim dokumentima predvidi proširenje ove saobraćajnice ,u gradskom dijelu kao bulevar,a isto tako i zaobilazne saobraćajnice,van grada,koja bi rasteretila odvijanje saobraćaja na magistralnom dijelu kroz grad.

3. ZAKONODAVNO – PRAVNI OKVIR

Upravljanje otpadom u Crnoj Gori regulisano je nizom zakona i drugih propisa, koji su usvojeni u posljednjih nekoliko godina. Vodeći zakon u oblasti upravljanja otpadom je Zakon o upravljanju otpadom („Službeni list Crne Gore“, br. 64/11 i 39/16), kojim se uređuju vrste i klasifikacija otpada, planiranje, uslovi i način upravljanja otpadom i druga pitanja od značaja za upravljanje u ovoj oblasti. Od ostalih navodimo Zakon o zaštiti životne sredine („Službeni list Crne Gore“, br. 48/08, 40/10, 40/11 i 27/14) i Zakon o zaštiti prirode („Službeni list Crne Gore“, br. 51/08, 21/09, 40/11, 62/13 i 6/14).

Pravni osnov za donošenje Lokalnog plana - sadržan je u članu 23 Zakona o upravljanju otpadom („Službeni list Crne Gore“, br. 64/11 i 39/16), kojim je propisano da:

- Lokalni plan donosi skupština lokalne samouprave, za period na koji je donijet Državni plan;
- Lokalni plan može da se mijenja i dopunjuje po potrebi;
- Lokalni plan mora biti usaglašen sa Državnim planom;
  - Lokalni plan se, radi ocjene usaglašenosti sa Državnim planom, dostavlja na saglasnost Ministarstvu.

Spisak relevantne zakonske regulative:

- Zakon o upravljanju otpadom („Službeni list Crne Gore“, 64/11, 39/16“);
- Zakon o inspekcijskoj kontroli („Službeni list Crne Gore“, broj 39/03, 76/09, 57/11, 18/14, 11/15, 52/16);
- Zakon o komunalnim djelatnostima („Službeni list Crne Gore“, broj 12/95);

Podzakonski akti donešeni na osnovu Zakona o upravljanju otpadom su sljedeći:

1. Uredba o načinu i uslovima skladištenja otpada („Službeni list Crne Gore 33/13, od 11 jula 2013.godine)
2. Uredba o bližim kriterijumima, visini i načinu plaćanja posebne naknade za upravljanje otpadom ("Sl. list Crne Gore", br. 39/12 od 23.07.2012)
3. Uredba o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadne ambalaže i rada tog sistema ("Sl. list Crne Gore", br. 42/12 od 31.07.2012)
4. Uredba o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadnih guma i rada tog sistema ("Sl. list Crne Gore", br. 39/12 od 23.07.2012)
5. Uredba o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadnih baterija i akumulatora i rada tog sistema ("Sl. list Crne Gore", br. 39/12 od 23.07.2012, 47/12 od 07.09.2012)
6. Uredba o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadnih vozila i rada tog sistema ("Sl. list Crne Gore", br. 28/12 od 05.06.2012)

7. Uredba o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpada od električnih i elektronskih proizvoda i rada tog sistema ("Sl. list Crne Gore", br. 24/12 od 04.05.2012)
8. Pravilnik o metodama ispitivanja opasnih svojstava otpada i bližim uslovima koje treba da ispunjava akreditovana laboratorija za ispitivanje opasnih svojstava otpada ("Sl. listu Crne Gore", br. 21/2014 od 6.05.2014)
9. Pravilnik o bližim uslovima za upis u registar posrednika i trgovaca otpadom ("Sl. list Crne Gore", br. 46/13 od 2.10.2013 i 21/2014 od 6.05.2014)
10. Pravilnik o klasifikaciji otpada i katalogu otpada ("Sl. list Crne Gore", br. 59/13 od 26.12.2013)
11. Pravilnik o sakupljanju i predaji otpadnih vozila čiji je imalac nepoznat ("Sl. list Crne Gore", br. 47/13 od 08.10.2013)
12. Pravilnik o vođenju registra izdatih dozvola za preradu i/ili odstranjivanje otpada, registra sakupljača prevoznika, trgovaca i posrednika otpada ("Sl. list Crne Gore", br. 47/13 od 08.10.2013)
13. Pravilnik o spaljivanju i/ili suspaljivanju otpada („Službeni list Crne Gore“, br. 33/13, od 11 jula 2013.godine)
14. Pravilnik o načinu vođenja i sadržaju zahtjeva za upis u registar izvoznika neopasnog otpada (Objavljen u "Sl. listu Crne Gore", br. 27/13 od 11. juna 2013)
15. Pravilnik o uslovima koje treba da ispunjava privredno društvo, odnosno preduzetnik za sakupljanje, odnosno transport otpada ("Sl. list Crne Gore", br. 16/13 od 29.03.2013)
16. Pravilnik o načinu pakovanja i odstranjivanja otpada koji sadrži azbest ("Službeni list Crne Gore", broj 11/13)
17. Pravilnik o bližem sadržaju i načinu sačinjavanja plana upravljanja otpadom proizvođača otpada ("Sl. list Crne Gore", br. 05/13 od 23.01.2013)
18. Pravilnik o sadržaju, obliku i načinu vođenja registra izdatih dozvola za prekogranično kretanje otpada ("Sl. list Crne Gore", br. 71/10 od 03.12.2010)
19. Pravilnik o bližem sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za izdavanje dozvole za uvoz, izvoz i tranzit otpada, kao i listi klasifikacije otpada ("Sl. list Crne Gore", br. 71/10 od 03.12.2010)
20. Pravilnik o uslovima koje treba da ispunjava privredno društvo odnosno preduzetnik za preradu i/ili odstranjivanje otpada ("Sl. list Crne Gore", br. 53/12 od 24.10.2012)
21. Pravilnik o bližem sadržaju i načinu podnošenja godišnjih izvještaja o sprovođenju planova upravljanja otpadom ("Sl. list Crne Gore", br. 53/12 od 24.10.2012)
22. Pravilnik o načinu vođenja evidencije otpada i sadržaju formulara o transportu otpada ("Sl. list Crne Gore", br. 50/12 od 01.10.2012)
23. Pravilnik o postupanju sa građevinskim otpadom, načinu i postupku prerade građevinskog otpada, uslovima i načinu odlaganja cement azbestnog građevinskog otpada ("Sl. list Crne Gore", br. 50/12 od 01.10.2012)
24. Pravilnik o uslovima, načinu i postupku obrade medicinskog otpada ("Sl. list Crne Gore", br. 49/12 od 21.09.2012)
25. Pravilnik o postupanju sa opremom i otpadom koji sadrži PCB ("Sl. list Crne Gore", br. 48/12 od 14.09.2012)
26. Pravilnik o postupanju sa otpadnim uljima ("Sl. list Crne Gore", br. 48/12 od 14.09.2012)
- 27.

Postojeći propisi opštine Tivat u oblasti upravljanja otpadom su:

Odluka o komunalnom redu („Sl. list RCG-opštinski propisi“ br. 28/16) uređuje opšte uslove sakupljanja, odvoza i postupanja sa sakupljenim komunalnim otpadom iz domaćinstava i od obavljanja djelatnosti ako je po svojstvima sličan otpadu iz domaćinstva. Poslovi sakupljanja i odvoza komunalnog otpada obavlja pravno lice kojem je opština Tivat povjerila obavljanje te djelatnosti.

Odlukom o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću DOO "Komunalno" Tivat („Sl. list CG- opštinski propisi“ br.24/13 i 4/15) osnovano je DOO „Komunalno“ Tivat, kao jednočlano društvo čiji je osnivač Opština Tivat, kao jedini vlasnik koji raspolaže sa 100% udjela u društvu. Pretežna djelatnost društva je određena kao: Sakupljanje neopasnog otpada.

Odlukom o određivanju privremene lokacije za deponovanje građevinskog i zelenog otpada ("Sl.list RCG-opštinski propisi", br. 23/05), određena je katastarska parcela 4363 K.O Tivat, ukupne površine 4565 m² kao privremena lokacija za privremeno skladištenje građevinskog i zelenog otpada. Definisano je da je predmetna lokacija privremenog karaktera, do određivanja trajne lokacije za privremeno skladištenje navedenog otpada.

Ugovor br.0201-3252/1 od 17.12.2012.god o korišćenju i namjeni prihoda od naknade za korišćenje morskog dobra .

Aneks Ugovora br.0201-3252/1 od 30.12.2015 god.

Propisi koje je potrebno donijeti u narednom periodu

Shodno Zakonu o upravljanju otpadom u narednom periodu neophodno je donijeti:

- Odluku o načinu privremenog skladištenja neopasnog građevinskog otpada i uslovima zaštite životne sredine.

4. INSTITUCIONALNI OKVIR

Institucionalni okvir u oblasti upravljanja otpadom čine utvrdjene i uredjene odgovornosti i funkcije nadležnih organa, organizacija i službi, i to su:

- Ministarstvo održivog razvoja i turizma,
- Agencija za zaštitu životne sredine,
- Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja,
- Ministarstvo zdravlja,
- Ministarstvo unutrašnjih poslova,
- Ministarstvo finansija,
- Ministarstvo saobraćaja i pomorstva,
- Ministarstvo ekonomije,
- Zavod za statistiku Crne Gore (MONSTAT),
- Privredna komora,
- Zajednica opština (UCG),
- Turistička organizacija opštine

Organi lokalne uprave:

- Sekretarijat za komunalne poslove i saobraćaj
- Sekretarijat za zaštitu životne sredine i energetske efikasnost
- Služba za inspekcijske poslove
- Komunalna policija
- DOO "Komunalno" Tivat,

NVO:

- Evropski dom;
- Kulturno zavičajno društvo "Napredak"
- a svakako je od velikog značaja i rad NVO Udruženje Komunalnih Preduzeća CG.

Privatno preduzeće "MM-KEC"d.o.o - Danilovgrad sakuplja i transportuje jestiva ulja i masti (Saglasnost br.1002-357-63/3 od 15.03.2016.sa rokom važenja do 15.03.2018g.)

Ključne institucije za upravljanje otpadom u opštini Tivat su Opština, odnosno Sekretarijat za komunalne poslove i saobraćaj i DOO „Komunalno“ Tivat.

Za sprovođenje Zakona o upravljanju otpadom i opštinskih odluka iz ove oblasti, kao i eventualno kažnjavanje za njihove prekršioce, nadležna je Služba za inspekcijske poslove i Komunalna policija.

Opština je nadležna za komunalno uređenje grada, kroz donošenje i primjenu odgovarajućih odluka, u skladu sa Zakonom. Takođe, kontroliše rad preduzeća čiji je osnivač, saraduje sa svim subjektima koji rade na poslovima upravljanja otpadom, ugovara regionalnu saradnju, ostvaruje permanentnu komunikaciju sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma, traži i daje potrebne saglasnosti i mišljenja itd. Takođe, nadležni Sekretarijat daje saglasnost privrednim društvima i preduzetnicima na Plan

upravljanja otpadom proizvođača otpada, daje odobrenja za sakupljanje i transport otpada na svojoj teritoriji.

U skladu sa organizacionim propisima, Komunalnom preduzeću je povjereno obavljanje komunalnih djelatnosti u oblasti 38-sakupljanje, obrada i odlaganje otpada, grana 38.1- sakupljanje kućnog otpada iz kanti i kontejnera, grupa 38.11- sakupljanje bezopasnog otpada iz kanti i kontejnera i drugih posuda za odlaganje, zatim održavanje parkova , javnih površina i javnih zelenih površina ; održavanja komunalne infrastrukture (pijace, kapele, javnih toaleta, održavanje groblja , održavanje javne rasvjete).

5. POSTOJEĆE STANJE U OBLASTI UPRAVLJANJA KOMUNALNIM I GRAĐEVINSKIM OTPADOM

Prema Zakonu o upravljanju otpadom, kao i Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o upravljanju otpadom, **otpad** predstavljaju sve vrste materija koje je imalac odbacio, namjerava da odbaci ili je dužan da odbaci u skladu sa odredbama istog Zakona.

Vrste otpada su:

- **Komunalni otpad** – otpad nastao u domaćinstvima (kućni otpad), kao i otpad nastao obavljanjem određenih djelatnosti koji je, zbog svoje prirode ili sastava, sličan otpadu iz domaćinstava;
- **Komercijalni otpad** – otpad koji nastaje u privrednim subjektima, institucijama i drugim organizacijama, koje se u cjelini ili djelimično bave trgovinom, uslugama, kancelarijskim poslovima, sportom, rekreacijom ili zabavom, ne uključujući otpad iz domaćinstava i industrijskog otpada;
- **Industrijski otpad** – otpad nastao u bilo kojoj industriji ili zanatstvu, kao i na lokacijama na kojima se one nalaze, a koji se po svom sastavu i karakteristikama razlikuje od komunalnog otpada.

U zavisnosti od **opasnih karakteristika** koje mogu uticati na zdravlje ljudi i životnu sredinu, otpad može biti:

- **neopasan** – otpad koji, zbog svoje količine, koncentracije ili fizičke, hemijske i biološke prirode, ne ugrožava zdravlje ili životnu sredinu i nema karakteristike opasnog otpada;
- **inertan** – otpad koji nije podložan bilo kojim fizičkim, hemijskim ili biološkim promjenama; ne rastvara se, ne sagorijeva ili na drugi način fizički ili hemijski reaguje, nije biološki razgradiv ili ne utiče nepovoljno na druge materije sa kojima dolazi u kontakt na način koji može da dovede do zagađenja životne sredine ili ugrozi zdravlje ljudi; ne posjeduje ni jednu od karakteristika opasnog otpada (akutna ili hronična toksičnost, infektivnost, kancerogenost, radioaktivnost, zapaljivost, eksplozivnost); sadržaj zagađujućih materija u njegovom vodenom ekstraktu ne prelazi zakonom propisane vrijednosti;
- **opasan** – otpad koji po svom porijeklu, sastavu ili koncentraciji opasnih materija može prouzrokovati opasnost po životnu sredinu i zdravlje ljudi i ima najmanje jednu od opasnih karakteristika (eksplozivnost, zapaljivost, sklonost oksidaciji, akutna otrovnost, infektivnost, sklonost koroziji, u kontaktu sa vazduhom oslobađa zapaljive gasove, u kontaktu sa vazduhom ili vodom oslobađa otrovne supstance, sadrži toksične supstance sa odloženim djelovanjem, kao i ekotoksične karakteristike, organski je peroksid).

Porijeklo otpada u tivatskoj opštini su: domaćinstva, hoteli i ugostiteljski objekti,

trgovine, škole, administracija, domovi zdravlja, privatne ordinacije, kozmetički saloni, stovarišta, aerodrom, trgovine, zanatski i uslužni objekti, gradilišta – građevinski otpad i šut, "zeleni" otpad sa javnih zelenih površina i od domaćinstava i dr. Napomena, doo "Komunalno" Tivat vrši uslugu sakupljanja komunalnog otpada i sa plovnih objekata.

Sakupljanje otpada i obrada

Od 2005.god. vodi se precizna evidencija količina prikupljenog otpada odns. količina otpada koje su poslate na deponije i predate registrovanim sakupljačima posebnih vrsta otpada. Ne tako daleke 2005.god. na deponiju Lovanja (Kotor J.P."Komunalno" Tivat odložilo je 4.972,29t miješanog komunalnog otpada dok je prikupljena količina primarno selektovanog kartona iznosila oko 77t. Pored kartona selektivno se sakupljao i metalni otpad a 2005.god. ga je sakupljeno oko 220t! Realizacijom većeg dijela mjera za sprječavanje nastajanja i smanjenje količina komunalnog otpada, navedenim u prethodnom Lokalnom planu UO 2009-2013. evidentiran je porast količine otpada koji se sakuplja odvojeno - primarna selekcija (papir-karton, PET, biorazgradivi otpad, potrošene gume) u odnosu na količinu prikupljenog komunalnog otpada.

Komunalni otpad

Na teritoriji Opštine komunalni otpad se prikuplja iz posuda za odlaganje otpada kapaciteta od 80lit do 1,1m³. Rjeđe se otpad odlaže i u posudama od 5 i 7m³. Za potrebe sakupljanja komunalnog otpada Komunalno društvo raspolaže sa 8 specijalnih vozila. Slijedi broj i tip posuda za odlaganje otpada kojim raspolaže KomunalnoDOO Tivat:

- kontejneri od 1.1m³ : 430kom +70 (na 10 lokacija nalazi se ukupno 40 posuda u podzemnim kontejnerima)
- kontejneri za separatno odlaganje otpada od 1.1m³: 221 kom (služe u svrhu odlaganja miješanog komunalnog otpada)
- posude za odlaganje otpada od 5 m³: 5 kom
- posude za odlaganje otpada od 7 m³: 22 kom

Posude za otpad odnosno kontejneri od 1.1m³ locirani su na preko 160 lokacija na teritoriji Opštine. Posude za otpad većih kapaciteta (od 5 i 7m³) postavljaju se po potrebi na raznim lokacijama (za čišćenje javnih površina ili za potrebe odlaganja raznih vrsta otpada na zahtjev građana ili pravnih lica).U prikupljanju komunalnog otpada uključeno je 9 vozila i to slijedećih kapaciteta: 5x16m³ (potisna ploča); 2x9m³ (potisna ploča), autopodizač (5 i 7m³ posude za otpad) kao i mini smečara od 3m³.

Pored navedenih posuda većina domaćinstava posjeduje svoje posude za odlaganje komunalnog otpada kapaciteta od 80 do 240lit.

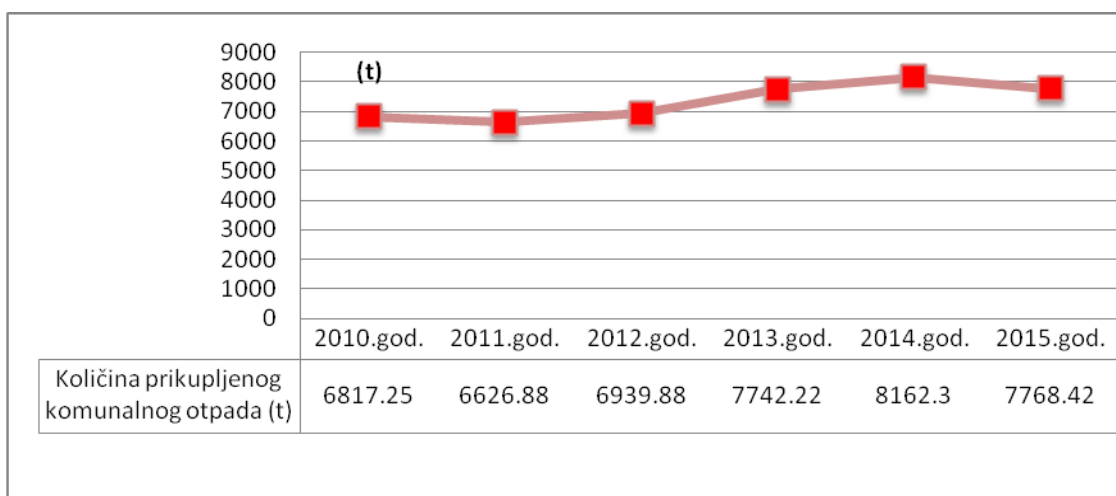
Frekvencija prikupljanja otpada varira u zavisnosti od doba u godini i od lokacije objekta. Frekvencija prikupljanja komunalnog otpada u širem centru Opštine veća je od frekvencije prikupljanja po periferiji. U ljetnjim mjesecima frekvencija prikupljanja

komunalnog otpada udvostručuje se u svim djelovima Opštine. Precizniji raspored prikupljanja otpada iz pojedinih ulica I djelova Opštine Komunalno društvo u svom Programu rada za narednu godinu dostavlja Skupštini opštine na usvajanje Teritorija sa koje se organizovano sakuplja komunalni otpad je gotovo cjelokupna teritorija Opštine (osim krajnjih teško pristupačnih i rijetko naseljenih rubnih dijelova naselja: Lepetane, Mrčevac, G.Lastva,G.Seljanovo, Gošići, Krašići,Đuraševići,Milovići).

Više od 90% stanovništva (više od 13.000 građana) je obuhvaćeno sistemom organizovanog sakupljanja komunalnog otpada. Važno je istaći i činjenicu da se sa većeg broja plovnih objekata koji koriste luke odnosno marine u Opštini, vrši organizovano prikupljanje ove vrste otpada.

U skladu sa Ugovorom potpisanim u maju 2013.god. sa J.K.P.“Kotor“ prikupljeni komunalni otpad sa teritorije opštine Tivat se/odvozi do reciklažnog centra JKP „Kotor“(sada kao pravni sljedbenik „Komunalno Kotor“ D.O.O.). Ovim Ugovorom „Komunalno Kotor“ D.O.O. je u obavezi da nakon sekundarne selekcije komunalnog otpada (odvajanja: plastike,metala, najlona, stakla, kartona, PET ambalaže i dr.) vršiti transport preostalog miješanog komunalnog otpada svojim specijalnim gabaritnim vozilima (od 30m³) do deponije „Možura“ u opštinu Bar.

Na grafikonu koji slijedi naveden je uporedni pregled količina sakupljenog komunalnog otpada u posljednjih šest godine (navedene količine ne uključuju odvojeno sakupljene frakcije :PET, karton-papir, čvrstu plastiku, otpad iz vrtova i parkova i dr.). Uočljiv je blagi pad količine prikupljenog otpada u 2011.god. što nije posljedica problema u sakupljanju već isključivo u njegovoj proizvodnji jer Komunalno društvo tada nije imalo problema koji bi na bilo koji način mogli uticati na uobičajenu dinamiku prikupljanja ove vrste otpada.Primjetan je i pad prikupljene količine ove vrste otpada u 2015.god. što je rezultat izuzetno dobro organizovanog selektivnog prikupljanja bio-otpada iz bašti i parkova (pogledati grafikon za biorazgradivi otpad) koji je zbog nesavjesnih građana , na žalost, I dalje prisutan u posudama za prikupljanje komunalnog otpada.

Grafikon 1

Uporedni pregled količina prikupljenog komunalnog otpada (2010.+2015.god.)

U toku godine postoje velika variranja u dnevno proizvedenim količinama i sastavu komunalnog otpada. Prosječna dnevna količina sakupljenog komunalnog otpada za vrijeme ljetnje turističke sezone (jul-avgust) iznosi dvostruko više u odnosu na prosječnu dnevnu količinu u vansezonskom periodu!

Kao dobar pokazatelj mogu poslužiti podaci iz 2012. godine kada se u ljetnjoj turističkoj sezoni prosječno sakupljalo 29,42t/dan dok je u vansezonskom periodu to bila količina od 14,09 t/dan. Dnevni maksimum od 36,32t prikupljene količine komunalnog otpada zabilježen je u špicu turističke sezone 31.jula 2012.god.

Morfološki sastav komunalnog otpada - Morfološki sastav komunalnog otpada je maseni udio pojedinih komponenata u karakterističnom uzorku otpada. Direktno zavisi od mnogo faktora a u osnovi je diktiran standardom stanovništva koji ga na određenom prostoru stvara, njegovim navikama, tipu naselja u kome živi, kvalitetom postojeće komunalne infrastrukture, vrstama privredne djelatnosti koja je zastupljena na datom području, godišnjim dobom, klimom i dr.

U avgustu 2013 godine sprovedena je (po prvi put) kvalitativna i kvantitativna analiza komunalnog otpada u skladu sa modifikovanom metodologijom EU i tehničkom podrškom obezbjedjenom kroz projekat „Priprema i implementacija državnih i lokalnih planova upravljanja otpadom”. Uzorci su analizirani sa 9 lokacija, čiji pregled je dat u Tabeli 1.

Frakcija komunalnog otpada	%
Organski otpad	33
Papir i karton	13
Staklo (flase i drugo)	8,5
Gvozdje	1,2
aluminijum i ostalo	1,8
Zeleni otpad	5
kompozitni materijal	4
PET	6,7
Plastika (LDPE,HDPE, Polystirole i dr.)	11,3
Tekstil	3
Inertni materijal	2,3
Opasan otpad (2.5kg/stan.god urban, 1.5kg/stan.god rural)	0,6
Drugo	9,6
UKUPNO	100

Tabela 1. Morfološki sastav komunalnog otpada

Našim zakonodavstvom, koje je u velikom dijelu usklađeno sa EU legislativom, komunalni otpad je definisan kao grupa otpada koja je u Katalogu otpada propisanim Pravilnikom o klasifikaciji otpada i katalogu otpada („Sl. List Crne Gore“, br. 59/13) navedena kao grupa 20 sa nazivom komunalni otpad (kućni otpad i slični komercijalni i industrijski otpad) uključujući i odvojeno sakupljene frakcije razvrstan prema sljedećim podgrupama i vrstama:

20 KOMUNALNI OTPAD (KUĆNI OTPAD I SLIČNI KOMERCIJALNI I INDUSTRIJSKI OTPAD), UKLJUČUJUĆI ODVOJENO SAKUPLJENE FRAKCIJE

20 01 Odvojeno sakupljene frakcije (izuzev podgrupe 15 01)

- 20 01 01 papir i karton
- 20 01 02 staklo
- 20 01 08 biorazgradivi kuhinjski i otpad iz restorana
- 20 01 10 odjeća
- 20 01 11 tekstil
- 20 01 13*rastvarači, (A)
- 20 01 14*kisjeline, (A)
- 20 01 15*baze, (A)
- 20 01 17*fotohemikalije, (A)
- 20 01 19*pesticidi, (A)
- 20 01 21*fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu, (A)
- 20 01 23*odbačena oprema koja sadrži hlorofluorougļjovodonike, (M)
- 20 01 25 jestiva ulja i masti
- 20 01 26*ulja i masti drugačije od 20 01 25, (A)
- 20 01 27*boja, mastila, ljepljiva i smole, koji sadrže opasne supstance, (M)
- 20 01 28 boja, mastila, ljepljiva i smole drugačiji od 20 01 27*
- 20 01 29*deterdžent koji sadrži opasne supstance, (M)
- 20 01 30 deterdžent drugačiji od 20 01 29*
- 20 01 31*citotoksični i citostatični lijekovi, (A)
- 20 01 32 lijekovi drugačiji 20 01 31*
- 20 01 33*baterije i akumulatori uključeni u 16 06 01, 16 06 02 ili 16 06 03 i nesortirane baterije i akumulatori koji sadrže ove baterije, (M)
- 20 01 34 baterije i akumulatori drugačiji od 20 01 33*
- 20 01 35*odbačena električna i elektronska oprema drugačija od 20 01 21* i 20 01 23*, koja sadrži opasne komponente, (M)
- 20 01 36 odbačena električna i elektronska oprema drugačija od 20 01 21*, 20 01 23* i 20 01 35*
- 20 01 37*drvo koje sadrži opasne supstance, (M)
- 20 01 38 drvo drugačije od 20 01 37*
- 20 01 39 plastika
- 20 01 40 metali
- 20 01 41 otpad od čišćenja dimnjaka
- 20 01 99 ostale frakcije koje nijesu drugačije specifikovane

20 02 Otpad iz vrtova i parkova (uključujući i grobljanski otpad)

- 20 02 01 biorazgradivi otpad
- 20 02 02 zemlja i kamen
- 20 02 03 ostali otpad koji nije biorazgradiv

20 03 Ostali komunalni otpad

- 20 03 01 miješani komunalni otpad
- 20 03 02 otpad sa pijaca
- 20 03 03 ostaci od čišćenja ulica
- 20 03 04 mulj iz septičkih jama
- 20 03 06 otpad od čišćenja kanalizacije
- 20 03 07 kabasti otpad
- 20 03 99 komunalni otpad koji nije drugačije specifikovan.

NAPOMENA: Otpad označena sa * predstavlja opasni otpad.

U opštini Tivat ne postoji postrojenje za obradu otpada. Ipak "Komunalno"DOO vrši ograničeno prikupljanje tj.primarnu selekciju određenih reciklabilnih komponenti.

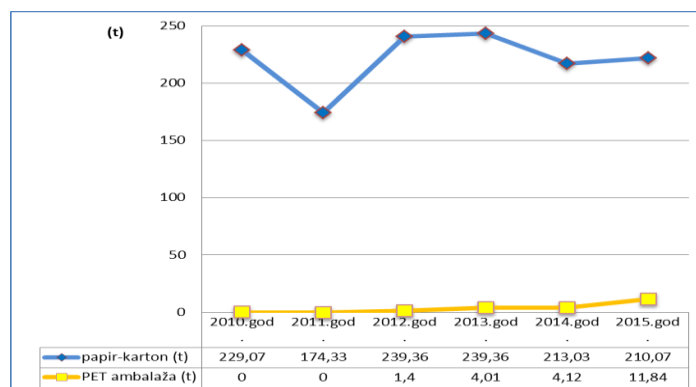
a. Komunalna otpadna ambalaža

Komunalna otpadna ambalaža je otpad od primarne i sekundarne ambalaže koja nastaje u domaćinstvima, industriji, zanatskim i uslužnim djelatnostima, kao i drugim djelatnostima i javnom sektoru, a sličan je otpadu iz domaćinstva u pogledu prirode, mjesta nastanka i sastava.

Ambalažni materijal može biti: staklo, plastika, papir, karton, drvo, metal, višeslojni miješani materijali (kompozitni) i dr. Nastaje nakon raspakivanja proizvoda i odvojanja od ambalaže, isključujući proizvodne ostatke. Ova frakcija komunalnog otpada predstavlja dio otpada koji se može reciklirati, pa stoga predstavlja značajan resurs.

I pored preduzetih mjera i aktivnosti na izdvajanju i sakupljanju ambalaže i otpadne ambalaže iz komunalnog otpada, najveći dio ovog otpada i dalje se odlaže na deponiji. Komunalno društvo vrši primarnu selekciju: papira-kartona, PET ambalaže (u koju je uključen najlon) a početkom 2013.god. i Al limenki. Za potrebe primarne selekcije ovih vrsta otpada na više desetina lokacija i to na široj teritoriji Opštine postavljene su slijedeće posude:

- otvorene metalne mreže-boksevi od 1÷ 7m³ (za separatno odlaganje kartona) 73 kom
- zatvorene metalne mreže-boksevi od 0,9 m³(za separatno odlaganje PET ambalaže) 62 kom
- zatvorene metalne mreže-boksevi od 0,3 m³(za separatno odlaganje Al limenki i ambalaže) 4 kom

Grafikon 2.

Podaci o količinama sakupljene otpadne ambalaže (2010.+2015.god.)

U okviru dodijeljenog prostora u velikom gradskom parku „Komunalno”DOO je formiralo improvizovano dvorište za selektivno sakupljanje otpada gdje se postavilo nekoliko specijalnih posuda kapaciteta 5 do 7m³ gdje građani i pravna lica svakodnevno donose, za sada, male količine otpadne ambalaže. Uglavnom je to papir, karton i rjeđe PET ambalaža.

Za prikupljanje primarno selektovanog ambalažnog otpada tokom zime su svakodnevno angažovano dva vozila dok se ljeti uključuje i treće vozilo. Prikupljeni ambalažni otpad se presuje u balama koje se pripremaju za prodaju registrovanim sakupljačima sa kojima Komunalno društvo ima sklopljen Ugovor. Važno je naglasiti da se pored prodaje značajnih količina primarno selektovanog ambalažnog otpada vrši i značajna ušteda. Ušteda se ogleda u tome što se za ovako prikupljen otpad ne plaća trošak njegovog deponovanja!

b. Biološko razgradivi otpad

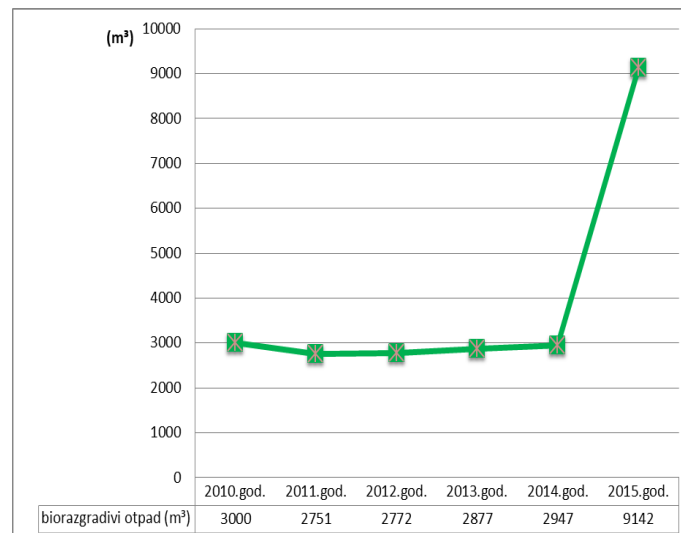
Biološko razgradivi otpad, kao dio komunalnog otpada, pored papira i kartona, čini biootpad u koji spada otpad iz vrtova, parkova, hrane i drugi otpad koji nastaje u domaćinstvima, ugostiteljskim i maloprodajnim objektima, drveni ostaci i sl. a organskog su porijekta. Navedeni je otpad se može razgraditi aerobnim ili anaerobnim postupcima i njegovim odlaganjem na deponijama nastaju gasovi i procjedne vode koje ugrožavaju životnu sredinu. Najjednostavniji način tretiranja ove vrste otpada je kompostiranje.

Veći dio biorazgradivog otpada sakuplja se sa javnih zelenih površina (Veliki gradski park, mali parkovi, trgovi, zelene lajsne duž ulica i dr.). Iako je komunalno društvo poduzelo razne mjere sa ciljem smanjenja količine nekontrolisanog odlaganja ove vrste otpada građani i dalje isti odlažu u kontejnerima za komunalni i druge vrste otpada a dosta često i pored samih kontejnerskih bokseva. Na nekoliko lokacija u gradu postavljene su posude za odlaganje “zelenog” otpada u kojima se nerijetko

nađu veće količine raznovrsnog otpada. Tako pomiješan otpad radnici Komunalnog preduzeća su primorani da naknadno razvrstaju i izdvoje zeleni otpad prije njegovog daljeg transporta i odlaganja na nekadašnje gradsko odlagalište komunalnog otpada Grabovac (u cilju njegove sanacije). Mnogobrojna obavještenja građanima da svoj zeleni otpad mogu odlagati u krugu voznog parka u specijalnim posudama za otpad velikih kapaciteta nije dalo rezultate.

Pored gradskog područja, prisustvo ove vrste otpada je izraženo u vangradskim područjima, dok je odvoz sa takvih područja otežan zbog manjka tehničkih kapaciteta Komunalnog preduzeća.

Biorazgradivi otpad je definisan u skladu sa Direktivom o odlagalištima "otpad koji ima mogućnost da se anaerobno ili aerobno razgradi, kao što je hrana, baštenski otpad, papir i karton". Ovo znači izraz "biorazgradivi otpad" uključuje neke druge tipove otpada takodje kao što su: drvo, papir, karton, otpadni mulj, prirodni tekstil.

Dijagram 2.

Podaci o količinama sakupljenog biorazgradivog otpada (2010÷2015.god.)

Zeleni otpad iz parkova, zelenih površina, grobalja i vrtova sakuplja pomoću specijalnih vozila autopodizač (sa posudama od 5 i 7 m³) i spec.vozilom kiper kran sa rotirajućim grajferom kapaciteta 9m³.

Projekat "Uspostavljanje kompostiranja i selektivnog sakuljanja otpada u opštinama Kotor, Tivat, Budva i Herceg Novi" (u okviru programa "Inter - Municipal Development Grants Programme" 2011 Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA), Component Support to Local Self Government Reform III Reference: Euroid/133-339/L/ACT/ME) realizovao se u navedenim opštinama od 2014.god. Početkom 2016.god. na prostoru "Komunalnog Kotor" DOO kao rezultat pomenutog projekta napravljena je prva **Kompostana** čija buduća upotreba je regulisana Sporazumom Komunalnih društava iz pomenutih Opština. Dio adekvatno pripremljenog zelenog odns. biorazgradivog otpada Komunalno društvo

transportuje i predaje na Kompostanu dok se jedan veći dio biorazgradivog otpada I dalje transportuje I odlaže na ex.deponiju Grabovac(određena vrsta zelenog otpada poput grani palmi, deblje grane-debla i sl. ne mogu se odvoziti na Kompostanu).

Do sada je primjenom Kompostane uočeno da su njeni kapacitei nedovoljni da se zadovolje potrebe navedenih opština.

c. **Opasni komunalni otpad**

Opasni komunalni otpad može nastati u: domaćinstvima, školama, poslovnim objektima sa širokom lepezom privrednih i neprivrednih djelatnosti, a u koji spadaju:

- sredstva za čišćenje (alkalna i kisjela),
- boje i lakove (razni organski rastvarači, razređivači boja i sprejevi),
- razvijači i fiksatori rastvora, filmovi,
- aerosolne limene posude, konataminirani I ambalažni material,
- fungicide, herbicidi, insekticidi, pesticide,
- fluorescentne tube za pakovanje, niskonaponske sijalice, termometri,
- tretirano drvo i sredstva za zaštitu drveta,
- farmaceutski proizvodi,
- prirodna i sintetička ulja i predmeti vezani za njih (filteri i sl.)
- akumulatori iz automobila, živine baterije, litijumske baterije, ZnC alkaline baterije,
- odbačena električna i elektronska oprema,
- ketridži, toneri,
- kontaminirani šut i sl.

Do sada nije vršeno izdvajanje ovog otpada iz mješovitog komunalnog otpada pa podaci o

pojedinačnim vrstama ove grupe otpada ne postoje. Opasni komunalni otpad iz domaćinstva i institucija na teritorij opštine Tivat odlaže se sa ostalim komunalnim otpadom u kontejnere.

d. **Građevinski otpad**

Građevinski otpad je otpad koji nastaje prilikom izgradnje, održavanja i uklanjanja građevinskih objekata. Ova grupa otpada do donošenja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravljanju otpadom (2016) nije bila nadležnost jedinica lokalne samouprave. Ovim izmjenama shodno članu 78a propisane su obaveze jedinicama lokalne samopurave da odrede lokaciju na kojoj će se privremeno skladištiti neopasni građevinski otpad sakupljen sa područja jedinice lokalne samouprave i subjekta koji upravlja privremenim skladištem, da obezbijedi vođenje evidencije o prijemu, kao i da donese odluku o način privremenog skladištenja neopasnog građevinskog i uslove zaštite životne sredine.

Rješenje o uklanjanju objekta donosi organ uprave, odnosno organ lokalne uprave po službenoj dužnosti ili na zahtjev vlasnika, uz koji prilaže dokaz o vlasništvu i

elaborat o uklanjanju. U elaboratu o uklanjanju navodi se upravljanje građevinskim materijalom i otpadom.

U elaboratu o uklanjanju sa navodi da se predhodno demontira kompletna vanjska i unutrašnja stolarija, svi instalacioni elementi koji se mogu demontirati i kao takvi odvođe se u rediklažne centre. Ukoliko nema reciklažnih centara, ovaj otpad se odlaže na za to propisanu deponiju u skladu sa važećim opštinskim odlukama.

Garđevinski šut se tretira na način da se odvoji čelik od betona i tretira kao sekundarna sirovina kako bi se mogao isporučiti za to registrovanim otkupnim stanicama.

Sastav građevinskog otpada zavisi da li se uklanja postojeći ili se gradi novi objekat, kao i od samog područja gdje se gradi i može biti: zemlja, pijesak, šljunak, glina, kamen, šut, beton, cigle, opeka, drvo, plastika, kablovi, boje, lakovi i dr. U katalogu otpada propisanim Pravilnikom o klasifikaciji otpada i katalogu otpada („Sl. List Crne Gore“, br. 59/13) definisan je kao grupa 17, koju čine sljedeće podgrupe i vrste:

17 GRAĐEVINSKI OTPAD I OTPAD NASTAO RUŠENJEM (UKLJUČUJUĆI I ISKOPANO ZEMLJIŠTE SA KONTAMINIRANIH LOKACIJA)

17 01 Beton, cigla, pločice i keramika

17 01 01 beton

17 01 02 cigle

17 01 03 pločice i keramika

17 01 06* mješavina ili pojedine frakcije betona, cigle, pločice i keramika koji sadrže opasne supstance, (M)

17 01 07 mješavine ili pojedine frakcije betona, cigle, pločice i keramika drugačiji od 17 01 06*

17 02 Drvo, staklo i plastika

17 02 01 drvo

17 02 02 staklo

17 02 03 plastika

17 02 04* staklo, plastika i drvo koji sadrže opasne supstance ili su kontaminirani opasnim supstancama, (M)

17 03 Bituminozna smješa, katran i proizvodi sa katranom

17 03 01* bituminozna smješa koja sadrži katran od uglja, (M)

17 03 02 bituminozne smješa drugačije od 17 03 01*

17 03 03* katran od uglja i proizvodi sa katranom, (A)

17 04 Metali (uključujući i njihove legure)

17 04 01 bakar, bronza, mesing

17 04 02 aluminijum

17 04 03 olovo

17 04 04 cink

17 04 05 gvožđe i čelik

17 04 06 kalaj

17 04 07 miješani metali

17 04 09*otpad od metala kontaminiran opasnim supstancama, (M)
17 04 10*kablovi koji sadrže ulje, katran od uglja i druge opasne supstance, (M)
17 04 11 kablovi drugačiji od 17 04 10*

17 05 Zemljište (uključujući zemljište sa kontaminiranih lokacija), kamen i iskopani muljeviti otpad

17 05 03*zemljište i kamen koji sadrže opasne supstance, (M)
17 05 04 zemljište i kamen drugačiji od 17 05 03*
17 05 05*iskopani muljeviti otpad koji sadrži opasne supstance, (M)
17 05 06 iskopani muljeviti otpad drugačiji od 17 05 05*
17 05 07*otpad sa gusjenica koji sadrži opasne supstance, (M)
17 05 08 otpad sa gusjenica drugačiji od 17 05 07*

17 06 Izolacioni materijali i građevinski materijali koji sadrže azbest

17 06 01*izolacioni materijali koji sadrže azbest, (M)
17 06 03*ostali izolacioni materijal koji se sastoji od ili sadrži opasne supstance, (M)
17 06 04 izolacioni materijali drugačiji od 17 06 01* i 17 06 03*
17 06 05*građevinski materijali koji sadrže azbest, (M)

17 08 Građevinski materijal na bazi gipsa

17 08 01*građevinski materijal na bazi gipsa kontaminiran opasnim supstancama,
(M)
17 08 02 građevinski materijal na bazi gipsa drugačiji od 17 08 01*

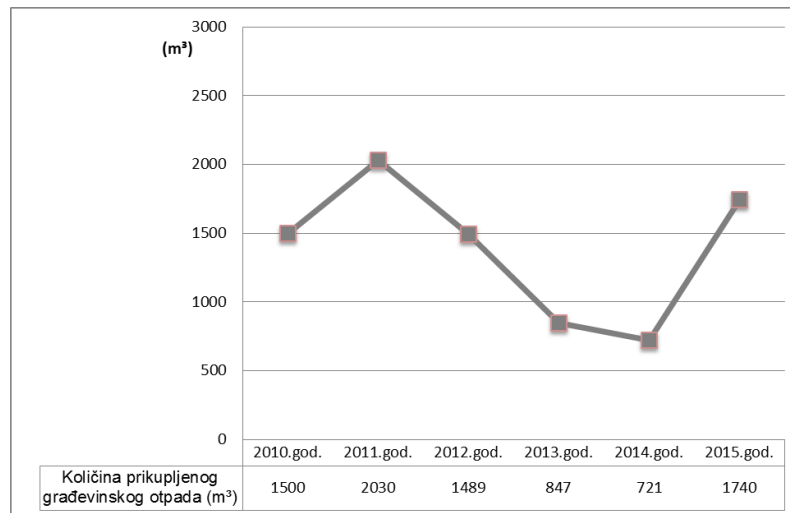
17 09 Ostali otpad od građenja i rušenja

17 09 01*otpad od građenja i rušenja koji sadrži živu, (M)
17 09 02*otpad od građenja i rušenja koji sadrži PCB (npr. zaptivači koji sadrže
PCB, podovi na bazi smola koji sadrže PCB, glazure koje sadrže PCB i kondenzatori
koji sadrže PCB), (M)
17 09 03*ostali otpad od građenja i rušenja (uključujući miješane otpade) koji sadrži
opasne supstance, (M)
17 09 04 miješani otpad od građenja i rušenja drugačiji od 17 09 01*, 17 09 02* i 17
09 03*.

NAPOMENA: Otpad označena sa * predstavlja opasni otpad, ujedno je markiran sivom bojom.

U opštini Tivat građevinski otpad sa zemljom se posebno prikuplja i koristi za potrebe sanacije bivše deponije "Grabovac". Komunalno društvo na zahtjev građana ili pravnih lica dostavlja posude za otpad većih kapaciteta (5 ili 7m³) za odlaganje ove vrste otpada. Na žalost, ovih primjera savjesnog odlaganja otpada je malo . Građani se uglavnom odlučuju da svoj građevinski otpad odlažu pored kontejnerskih bokseva ili na drugim javnim površinama u slabo naseljenim ili nenaseljenim djelovima Opštine. U ovom slučaju, Komunalno društvo koristi mehanizaciju: kombinovanu građevinsku mašinu I teretno vozilo- kiper. Jasno je da se na ovaj način troše značajna sredstva kako bi se otpad propisno sakupio I transportovao. Na grafikonu koji slijedi uočava se nagli porast količine prikupljenog građevinskog otpada nakon 3 godine naglog pada! U 2015.godini nakon dobre organizacije u prikupljanju otpada postigao se značajan pozitivan efekat koji se ogledao u porastu sakupljenog građevinskog I zelenog otpada koji se jednim dijelom odlagao I u

posude za komunalni otpad. Kao krajnji rezultat postiglo se i značajno umanjenje količine komunalnog otpada koji je odložen na sanitarnu deponiju. Ovaj trend ,nastavljen je i u 2016g.

Grafikon 4.
Podaci o količinama građevinskog otpada i zemlje (2010÷2015.god.)

e. Ostale vrste otpad

Pored ovih na području se prikupljaju i slijedeće vrste otpada:

- otpadne gume koje sugrađani rijetko odlažu pored kontejnerskih bokseva (prikupljaju se pomoću specijalnih vozila za prikupljanje primarno selektovane ambalaže) ;

- Kabasti otpad se u velikoj mjeri ponovo upotrebi (reuse). Komunalno društvo namještaj i razne mašine (bijela tehnika i sl.) koji su u relativno dobrom stanju pokušava da vrati u upotrebu na način: što će isto prvo ponuditi svojim radnicima a onda i građanima sa lošim materijalnim stanjem. U krajnjem slučaju ovaj otpad se rastavlja na sastavne djelove od kojih najveći dio biva upotrebljen za ogrijev radnika. Količina prikupljenog kabastog otpada u toku godine se kreće oko 500m³(gruba procjena).

- primarna selekcija tekstila u cilju njegove ponovne upotrebe (reuse) rezultat je projekta koji je realizovao Crveni krst – Tivat na način što su na dvije lokacije postavljene dvije specijalne posude za odlaganje korištene garderobe. Procjena je da se na godišnjem nivou na ovim lokacijama prikupi cca 180m³ ove vrste otpada. ;

- metali se rijetko odlažu pored kontejnera ili u improvizovanom reciklažnom dvorištu Komunalnog društva a u posljednjih 10 godina drastično je opala količina koju Komunalno društvo prikuplja

5.6 Porijeklo otpada

Najveće količine *čvrstog komunalnog otpada* potiču iz domaćinstava. U sastav otpada koji vodi iz domaćinstava ulazi i kabasti otpad, ali i dio opasnog otpada (opasni električni i elektronski otpad, ambalaža od sredstava za čišćenje, baterije, otpadni lijekovi). *Građevinski otpad* nastaje prilikom izgradnje i rekonstrukcije stambenih i poslovnih objekata, kao i putne infrastrukture. Najveće količine *biorazgradivog otpada* nastaju održavanjem zelenih površina (dvorišta, bašte, parkovi itd. i iz domaćinstava (otpaci od hrane).

6. NEUREĐENA ODLAGALIŠTA

Na teritoriji opštine Tivat locirano je 5 neuređenih odlagališta koja su navedena u Tabeli koja slijedi:

Tabela 3. Spisak neuređenih odlagališta

Red br	Lokacija	Otpad	Procijenjena količina otpada u m ³
1.	Sinjarevo (tzv.Lovanja 1) većim dijelom ova lokacija obuhvata I teritoriju opštine Kotor (nekadašnje odlagalište za opštine Kotor,Tivat I Budva)	Različite vrst (najčešće komunalni)	Vise desetina hiljada
2.	Grabovac, nekadašnje gradsko odlagalište zatvoreno 2001.god.	Različite vrste (uglavnom komunalni)	Više desetina hiljada
3.	Gornji Đuraševići	Različite vrste	Cca 150
4.	Put uz trasu cjevovoda Radovići	Različite vrste	Cca 300
5.	Trasa cjevovoda između ulica Novosadska I Pod-Kuk	Različite vrste	Cca 200

Postojeće postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda za opštine Tivat I Kotor daje opciju ,odnosno mogućnost odlaganja obrađenog kanalizaciog mulja na neuređeno odlagalište Sinjarevo(za teritoriju opštine Tivat), te na taj način njegovu rekultivaciju,što bi imalo pozitivan uticaj na životnu sredinu.

Upotreba kanalizacionog mulja u cilju sanacije neuređenog odlagališta,predhodila bi izrada projekta sanacije lokacije Sinjarevo i izrada elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu .

Neuređeno odlagalište Grabovac je lokacija na kojoj se u cilju njegove sanacije odlaže zeleni otpad ,šut i zemlja. Zbog blizine jednog od najvažnijih izvorišta pitke vode (Topliš) za južni dio Opštine,neophodno je uraditi projekat sanacije kao I elaborat o procjeni uticaja na životne sredinu.

Na lokacijama,Gornji Đuraševići,put uz trasu cjevovoda Radovići ,te uz trasu cjevovoda između ulice Novosadske i Pod Kuk ,tj.uglavnom pored lokalnih i nekategorisanih puteva ,nekontolisano se odlaže uglavnom građevinski otpad ,(rasuti,kabasti..)čije uklanjanje se vrši povremeno,ali isto tako i ponovo stvara ,što iziskuje dodatno angažovanje komunalnog preduzeća,kao i inspekcijskih službi ,te stalno praćenje i kontrolu ovih lokacija.

7. PROCJENA BUDUĆIH KRETANJA U OBLASTI UPRAVLJANJA OTPADOM

Poštujući Zakon o upravljanju otpadom, ovim Planom predviđeno je da se u najkraćem mogućem periodu uspostavi sistem upravljanja otpadom kojim će se obezbijediti sakupljanje gotovo cjelokupne količine generisanog otpada. Za opštinu Tivat je to oko 97%! Takođe je planom predviđeno da procenat izdvajanja komponenti otpada primarnom selekcijom premaši 25% !

Saradnja sa opštinom Kotor u oblasti upravljanja otpadom će se nastaviti. Opštine Tivat i Kotor imaju slične strategije upravljanja otpadom i imaju razvijenu međuopštinsku saradnju.

Širi regionalni pristup upravljanja otpadom je neophodan i biće razvojno usmjerenje svih opština u obalnoj zoni. U analizama opcija, količina i sastav otpada i postojeća/planirana infrastruktura za upravljanje otpadom susjednim opštinama Kotor Budva, Bar, Ulcinj i Herceg Novi razmatraće se kao cjelina, prilikom razmatranja regionalnog sistema upravljanja otpadom.

Količina otpada i njegov morfološki sastav zavisi od niza različitih faktora od kojih su najvažniji broj stanovnika, stepen razvoja opštine, obim industrijske i poljoprivredne proizvodnje, stepen razvoja turizma, stepen razvoja primarne selekcije, tj. odvojenog sakupljanja različitih frakcija otpada i efikasnosti sprovođenja postupaka ponovne upotrebe i reciklaže.

S obzirom na to da se smatra da je količina proizvedenog otpada u jednoj opštini približno direktno proporcionalna broju stanovnika u njoj, proračun i procjene predstavljeni u tekstu koji slijedi rezultati su analize zasnovane na toj činjenici.

Tabela 4. Projekcija generisanih količina komunalnog otpada

Godina	Projekcija generisanih količina kom. otpada u t/god
2016.	8596
2017.	8768
2018.	8943
2019.	9122
2020.	9304

Upoređujući podatke o količinama prikupljenog otpada iz 2015.god. i 2016 god.uočava se neslaganje sa podacima iz prethodne Tabele (koji su preuzeti iz DPUO). Pretpostavka je da neslaganje podataka proističe iz neadekvatnog razmatranja proizvodnje zelenog otpada odns.otpada iz parkova i vrtova.Naime, prema podacima o proizvodnji zelenog otpada u posljednjih nekoliko godina izvjesno

je da bi se navedene količine u gornjoj tabeli trebale uvećati za nešto više od 10%. Razvoj turizma u Opštini uslovio je da se drastično poveća generisanje ove vrste otpada (krčenje placeva, uređenje dvorišta i parkova i sl.).Jasno je da će se u planskom periodu ovaj trend porasta i nastaviti.

Tabela 5. Procenjena količina SAKUPLJENOG otpada prema MORFOLOŠKOMSASTAVU po frakcijama (t/god) za period 2017- 2021. Godina, za opštinu TIVAT

Vrsta reciklabilnih frakcija (%)	t/2017 god (95% sakup)	t/2018god (97% sakup)	t/2019god (97% sakup)	t/2020god (97% sakup)	t/2021god (100% sakup)
Organski otpad, (33%)	2748	2862	2920	2978	3132
Papir i karton, (13%)	1083	1127	1150	1173	1234
Staklo, (8,5%)	708	737	752	767	807
Metal i limenke, (3%)	250	260	265	270	285
PET i plastika, (18%)	1499	1561	1593	1624	1708
Inertni otpad (uključujući građ. Otpad i šut), (2,3%)	192	199	204	207	218
Zeleni otpad (**) (5%)	416	434	442	451	475
Kompozitna ambalaža, (4%)	333	347	354	361	380
Tekstil, (3%)	250	260	265	270	285
Opasan otpad (0,6%)	50	52	53	54	57
Ostalo	800	835	903	870	909
UKUPNO	8329	8674*	8848*	9025*	9490

(*) – ukupne procijenjene vrijednosti za period 2018.-2020.god. se razlikuju od vrijednosti koje su navedene u Tabelama 32 i 33 DPUO jer je u istim zanemaren planirani porasta količine sakupljenog u odnosu na generisani otpad sa 95% na 97%

(**) – izvjesno je da je procentualno učešće ove vrste otpada u značajnoj mjeri veće od navedene u morfološkom sastavu koji je preuzet iz DPUO

Napomena: kako je u 2016.god. ukupna količina prikupljenog komunalnog otpada premašila procijenjenu količinu ove vrste otpada koja će biti sakupljena u 2017.god.za očekivati je da će i ostale količine otpada koje su naveden u gornjoj tabeli 5 biti premašene za min.3%.

Procentualni porast količine sakupljenog komunalnog otpada sa 95% na 97% u odnosu na proizvedeni komunalni otpad za planski period podrazumijeva da se ova vrsta otpada sakuplja i u slabo pristupačnim odns. rubnim dijelovima naselja gdje do izrade ovog planskog dokumenta nije vršeno organizovano sakupljanje otpada. Kako bi se navedeno realizovalo potrebno je nabaviti posebne vrste vozila za sakupljanje otpada tzv. mini smećare čiji se kapaciteti tovarnog prostora kreću od 3 do 5m³ sve sa ciljem njihovog bezbjednog i lakšeg pristupa.

Članom 14 Zakona o upravljanju otpadom predviđena je obaveza dostizanja ciljeva za ponovnu upotrebu i recikliranje, sljedeći na način:

- najmanje 50% ukupne mase sakupljenog otpadnog materijala, kao što su papir, metal, plastika i staklo, iz domaćinstava i drugih izvora u kojima su tokovi otpada slični sa tokovima otpada iz domaćinstava, pripremi za ponovnu upotrebu i recikliranje;

- najmanje 70% neopasnog građevinskog otpada pripremi za ponovnu upotrebu i recikliranje i druge načine prerade, kao što je korišćenje za zamjenu drugih materijala u postupku zatrpavanja isključujući materijale iz prirode.

Za biološko ragrađivi komunalni otpad propisano je da se 50% od ukupne mase biološko razgradivog otpada proizvedenog u 2010. godini mora dostići najkasnije do 2021. godine.

Shodno navedenom, u tab. 6, 7 i 8 su dati ciljevi po godinama planskog perioda.

Tabela 6. Ciljevi koji se odnose na reciklabilne frakcije komunalnog otpada (t)

Godina	Papir i karton	Staklo	Metal i limenke	PET i plastika	Ukupno sakupljeno	Cilj od sakupljenog
2017	1085	710	228	1456	3479	278
2018	1130	739	237	1516	3622	362
2019	1152	754	243	1547	3696	554
2020	1175	769	247	1577	3768	753

Napomena: cilj od sakupljenog otpada je da se za planski period povećava polazeći od 8% u 2017.god pa zatim 10% u 2018.god. i za 5% / god. povećanje do kraja planskog perioda.

Navedeni ciljevi u vezi izdvajanja reciklabilnih frakcija će se obezbijediti na način što će se:

PRIMARNA SELEKCIJA

- a) Odvojeno sakupljati papir, karton i PETa u institucijama, školama, preduzećima, domaćinstvima, kontejnerskim mjestima-boksevima ...
- b) Sistemom sakupljanja otpada „od vrata do vrata“
- c) Sakupljanjem određenih vrsta otpada određenim danima

SEKUNDARNA SELEKCIJA

- a) Uvođenjem sistema „dvije kante“ koji bi se realizovao preko reciklažnog centra u opštini Kotor sve do realizacije
- b) Reciklažnog dvorišta na prostoru definisanom DUP-om Gradiošnica u opštini Tivat.

Iako Državnim planom nije planirana izgradnja reciklažnog dvorišta, budući sistem upravljanja otpadom Opštine Tivat u okviru PUP-a Opštine za period 2010÷2020. predviđa njegovu izgradnju.

Izvjesno je da bi bez njegove realizacije bilo malo vjerovatno postići zacrtane ciljeve odns. rezultate kada je u pitanju izdvajanje reciklabilnih frakcija

Državnim planom je navedeno da se tokom godine produkuje 150 kg građevinskog otpada po glavi stanovnika (procjena je vršena na osnovu usvojene stope proizvodnje ove vrste otpada od 150 kg stanovniku, od čega na proizvodnju mineralnog otpada ide 50 kg po stanovniku a na proizvodnju mješovitog građevinskog otpada i otpada nastalog rušenjem 100 kg po stanovniku (uključujući i opasan otpad)), pa shodno tome planirani ciljevi za planski period.

Tabela 7. Ciljevi koji se odnose na građevinski otpad

Godina	Stanovnika	Količina proizvedenog građevinskog otpada u tonama	Cilj(t)
2017	14455	2168	867
2018	14545	2181	981
2019	14635	2195	1097
2020	14726	2208	1214

Napomena: cilj od sakupljenog građevinskog otpada je da se za planski period povećava polazeći od 40% u 2017.god i za 5% / god do kraja planskog perioda.

Navedene količine mogu u značajnoj mjeri da variraju s obzirom na rapidni razvoj turizma u Opštini koji podrazumijeva uređenje (adaptacija, rekonstrukcija) i izgradnju objekata prilagođenih ovoj privrednoj grani.

Neopasni građevinski otpad se na teritoriji opštine Tivat još uvijek ne tretira na pravi način. I dalje se ovaj otpad odlaže na ex.deponiji Grabovac u cilju njene sanacije.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o upravljanju otpadom, kao i odredbe Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata u cjelosti propisuju način upravljanja neopasnim građevinskim i otpadom od uklanjanja objekta. Kako je u količinama građevinskog otpada najveće učešće inertnog otpada i kako ovaj otpad najvećim dijelom nastaje od aktivnosti sprovedenih na lokalnom nivou, navedeno je da su jedinice lokalne samouprave odgovorne za stvaranje uslova za upravljanje ovim vrstama otpada. Detaljniji zahtjevi u tom pogledu, dati su u Pravilniku o postupanju sa građevinskim otpadom, načinu i postupku prerade građevinskog otpada, uslovima i načinu odlaganja cement azbestnog građevinskog otpada („Službeni list Crne Gore“, broj 50/12).

U tom cilju Opština će posebnom odlukom definisati lokaciju za privremeno skladištenje neopasnog građevinskog otpada. Do rješavanja pitanja odlaganja neopasnog građevinskog otpada, isti će se i dalje odlagati na postojećoj lokaciji „Grabovac“.

Kada je riječ o biološko razgradivom otpadu, u narednoj tabeli je data procjena količina za planski period i zadati ciljevi koji su prikazani procentom i količinom ovog otpada koji se neće privremeno skladištiti niti odložiti na deponiju.

Tabela 8. Ciljevi koji se odnose na biološko razgradivi otpad

Godina	Papir i karton	Organski otpad	Zeleni otpad(**)	Tekstil	Ukupno	Cilj
2017	1085	2672	426	235	4418	353
2018	1130	2783	444	244	4601	460
2019	1152	2839	452	249	4692	703
2020	1175	2896	462	254	4787	957

(**) – za ovu vrstu otpada važe isti komentari za Tabelu 5

Dostizanje ciljeva odlaganja biorazrivog otpada postići će se sprovođenjem sljedećih aktivnosti:

1. Odvojenim sakupljanje papira i kartona, zelenog otpada, tekstila.
2. Sistemom sakupljanja „od vrata do vrata“
3. Sakupljanjem određenih vrsta otpada određenim danima, sa fokusom na zeleni otpad
4. Sakupljanjem i mjerenjem tekstila, koji će se davati u humanitarne svrhe
5. Uvođenjem kompostiranja u domaćinstvima.
6. Edukacija stanovništva u cilju smanjenja biorazgradivog otpada

Polazeći od činjenice da otpad treba posmatrati kao resurs, opština će na svojoj teritoriji podići stepen odvojenog sakupljanja komunalnog otpada. Animaraće se građani koji žive u individualnom tipu stanovanja da sami kompostiraju svoj organski

i zeleni otpad, kao i da produkt – kompost koriste u svojim vrtovima kao đubrivo. U ovim akcijama očekujemo stručnu i materijalnu podršku resornog ministarstva.

Da bi se uspjelo u dostizanju planiranih ciljeva koji su izraženi u tabelama procentualno i količinski potrebno je razmotriti sljedeće mjere i aktivnosti:

- Jačanje administrativnih kapaciteta relevantnih institucija i organa;
- Sprovođenje zakonske regulative;
- Poboljšati postojeći sistem obaveznog evidentiranja vrsta i količina sakupljenog otpada, kao i adekvatnog izvještavanja;
- Uvođenje novih, racionalnih i objektivnih ekonomskih instrumenata (naknade i kazne);
- Proširenje sistema odvojenog sakupljanja otpada na cjelokupnoj teritoriji opštine Tivat;
- Uvođenje novih šema za sakupljanje reciklabilnih materijala kao dopunu postojećih,
- Uspostavljanje sistema upravljanja građevinskim otpadom;
- Uspostavljanje sistema upravljanja biološko razgradivog otpada;
- Sprječavanje nelegalnog načina odlaganja otpada uz pojačane kontrole inspeksijske službe i Komunalne policije
- Podizanje svijesti javnosti o značaju pravilnog postupanja s otpadom i uključivanje javnosti u proces donošenja odluka.

Osnov dobrog upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom na lokalnom nivou jeste smanjenje količina otpada na izvoru i primarna selekcija. Te principe treba približiti stanovništvu, uz konstantno jačanje javne svijesti o neophodnosti takvog djelovanja i svim koristima koje oni donose.

Za period obuhvata planiranja, 2017-2021. godina, ovim Planom su predviđene sljedeće aktivnosti:

- Uspostavljanje sistema primarne selekcije na principu dvije kante – suva i mokra komponenta;
- Širenje sistema primarne selekcije na principu postojećih bokseva od mreže;
- Uspostavljanje sakupljačke mreže na seoskom području, kao uslov postizanja cilja uspostavljanja sakupljačke mreže na cjelokupnoj teritoriji opštine Tivat;
- Izgradnja reciklažnog dvorišta;
- Nabavka nedostajuće opreme za sakupljanje reciklabilnih materijala (kante i kontejneri, vozila i dr.);
- Opremanje velikih generatora ambalaže (megamarketi, hoteli i dr. ugostiteljski objekti, administrativni objekti, škole, groblja i dr.) opremom za sakupljanje većeg kapaciteta (kontejneri od 7 m³, pres kontejneri i sl.);
- Uspostavljanje saradnje sa operaterima sistema i ostvarivanje bliže saradnje sa reciklerima;
- Inteziviranje aktivnosti u domenu jačanja javne svijesti i održavanje kontinuiteta u tom pogledu – organizovanje kampanja i tribina, informisanje građana preko medija, organizovanje akcija sakupljanja pojedinih vrsta otpada, eko kampova, različitih kampanja;

- Unapređenje saradnje komunalnog društva i stanovništva inteziviranjem aktivnosti istog u domenu animacije stanovništva;
- Smanjenje količine otpada koji se odlaže na deponije.

8. SAKUPLJANJE OTPADA U ZAŠTIĆENIM PODRUČJIMA I MORSKOM DOBRU

Način organizovanja i obavljanja poslova upravljanja otpadom sa dijela teritorije opštine Tivat koje je zaštićeno područje ili područje morskog dobra ,obuhvata lokalitete :Veliku gradski park, Tivatska Solila,Plaža Pržno,kao i cijeli priobalni pojas sa plažama koje nemaju zakupce.

Veliki dio površine opštine Tivat, cca 17 %, što je ujedno najatraktivniji i za razvoj najperspektivniji dio teritorije Opštine, je u zoni morskoga dobra. Od 2013.god. JP za upravljanje morskim dobrom CG i opština Tivat zaključile su Ugovor o korišćenju i namjeni prihoda od naknade za korišćenje morskog dobra kojim se navedeni prihodi usmjeravaju na redovno cjelogodišnje obavljanje djelatnosti u zoni morskog dobra (održavanje čistoće i komunalnog reda, sezonsko i vansezonsko čišćenje i održavanje kupališta koja nisu ustupljena na korišćenje sa posebnom pažnjom u zimskom periodu,održavanje i zaštiti zelenila u zoni morskog dobra i dr.). Navedene djelatnosti su sadržane u Programu rada Komunalnog društva ,a podrazumijevaju i održavanje čistoće i komunalnog reda u zaštićenom objektu prirode “Tivatska Solila”

Pored navedenih na teritoriji Opštine se nalazi zaštićeno prirodno dobro - Veliki Gradski Park . Planom upravljanja 2017-2021.god. Održavanje navedenog prirodnog dobra podrazumijeva i održavanje čistoće koje je kao i za Solila inkorporirano u Programu rada Komunalnog društva.

Na navedenim zaštićenim područjima Solila i Veliki gradski park najviše je zastupljen zeleni otpad (nastao najčešće od košenja trave i nižeg rastinja , orezivanja stabala kao i otpalog lišća) koji se sakuplja ručno i pomoću mehanizacije a transportuje specijalnim vozilima (autopodizač i kiper-kran sa rotirajućim grajferom). Manje je zastupljen komunalni otpad koji prolaznici odlažu u posudama za odlaganje otpada (od 60-80 lit).Komunalni otpad se u Velikom gradskom parku sakuplja svakodnevno dok je na Solilima frekvencija prikupljanja otpada odloženog u posudama jednom sedmično ,a po potrebi i češće naročito u vrijeme turističke sezone.

Otpad sa preostalog priobalnog dijela Opštine sakuplja se u toku turističke sezone najmanje jednom dnevno (zavisi od lokacije neustupljenih plaža) dok se u zimskom periodu ovaj intenzitet značajno smanjuje ali zato količine prikupljenog otpada sa neustupljenih plaža nakon većih vremenskih neprilika (jugo-bura) količinom ne zaostaju za količinama prikupljenog otpada u ljetnjim mjesecima.

Održavanje plaže Plavi horizonti – Pržno kao zaštićenog prirodnog dobra vrši zakupac.

U planskom periodu predviđeno je da se unaprijedi nivo prikupljanja otpada na navedenim lokalitetima u vidu povećanja broja posuda za otpad, sa akcentom na posude za odlaganje reciklabilnih frakcija (PET, Al-limenke, papir-karton) kao i da se poveća frkvencija pražnjenja istih.

9. RAZVOJ EKOLOŠKE SVIJESTI I UKLJUČIVANJE JAVNOSTI U POSLOVE UPRAVLJANJA OTPADOM

Uključivanje javnosti u procese odlučivanja o pitanjima koja su značajna za životnu sredinu, a posebno kada je riječ o upravljanju otpadom, predstavlja zakonsku obavezu jedinica lokalne samouprave.

Obuka zaposlenih - Uspješna implementacija Lokalnog plana nije moguća bez dobrih kapaciteta organa koji ga sprovode, ali i podrške javnosti.

Nedostatak stručno obrazovanih kadrova sa specifičnim znanjima i vještinama usporavaju proces razvijanja javne svijesti o upravljanju otpadom. Iz tog razloga je neophodno raditi na usvajanju adekvatnih znanja i vještina u lokalnoj samoupravi. Zato je potrebno izgraditi kvalitetnu saradnju lokalnih samouprava sa lokalnim medijima, biznis sektorom i organizacijama civilnog društva.

Podizanje svijesti javnosti - Nesistematično i neadekvatno postupanje sa otpadom predstavlja jedan od najvećih problema u oblasti zaštite životne sredine, a posljedica je neizgrađenog stava društva prema otpadu, nerazumijevanja zašto je bitno upravljati otpadom i neshvatanja pozitivnih efekata ovog procesa.

Kako bi se problemi u ovoj oblasti riješili, neophodno je raditi na podizanju nivoa javne svijesti građana, zatim na uključivanju građana i drugih aktera u selekciju i prikupljanje otpada, sa ciljem da se izbjegnu otpori i tako omogući realizacija ciljeva plana. U tom smislu važno je saradivati sa resornim ministarstvom, realizovati projekte informativno-edukativnog karaktera, sa akcentom na temu primarne selekcije otpada i značaja kompostiranja komunalnog otpada.

U tom smislu Lokalna kampanja za razvijanje javne svijesti građana, treba da obezbijedi dijalog i dostupnost informacijama, a posebno učešće u procesu planiranja i donošenja odluka, na taj način je jedino moguće obezbijediti podršku građana za promjene i nove procese u ovoj oblasti.

Shodno navedenom potrebno je usmjeriti aktivnosti na

1. **Obuku zaposlenih** u lokalnoj upravi i komunalnom preduzeću;
2. **Realizaciju kampanja** u cilju podizanja nivoa ekološke svijesti građana. Potrebno je usmjeriti aktivnosti na realizaciji projekata čija realizacija podrazumijeva direktnu komunikaciju sa stanovništvom, njihovo učešće u određenim aktivnostima, kako bi se time podstaklo njihovo razmišljanje o otpadu kao značajnom resursu, i u tom smislu proširiti saradnju sa:
  - a) Ministarstvom održivog razvoja i turizma
  - b) osnovnim i srednjim školama i fakultetima
  - c) nevladinim sektorom
  - d) medijima.

10. AKCIONI PLAN SA DINAMIKOM REALIZACIJE I IZVORIMA FINANSIRANJA

Neophodno je izvršiti hitno izmještanje voznog parka Komunalno DOO sa pratećim magacinskim i radioničkim objektima iz VGP (Velikog Gradskog Parka) u planski predviđen prostor definisan DUP-om Gradiošnica. Neophodno je u okviru novog prostora predvidjeti i izradu reciklažnog dvorišta. Izradom adekvatne infrastrukture(saobraćajnice, kanalizaciona i vodovodna mreža i dr.) selekcije i dr.

Obaveza i dužnost Opštine je da odredi privremeno odlagalište za neopasni građevinski otpad ,a što podrazumijeva donošenje odluke o određivanju privremene lokacije i odluke o načinu privremenog skladištenja ove vrste otpada.

AKCIONI PLAN SA DINAMIKOM REALIZACIJE I IZVORIMA FINANSIRANJA – OPŠTINA TIVAT

2017/ 2021.god.

Red. br.	AKTIVNOSTI/PROJEKAT	NOSILAC AKTIVNOSTI	INDIKATORI	IZVORI FINANSIRANJA	POTREBNA SREDSTVA	ROK ZA REALIZACIJU
1.	Izrada projektne dokumentacije za prostor po DUP-u Gradiošnica ,gdje je planirano izmještanje Tehnike Komunalno doo	Opština	Unapređenje uslova pružanja usluga	Opština	10.000,00 eura	III kvartal 2017g.
2.	Rješavanje imovinsko pravnih pitanja za UP po DUP-u Gradiošnica,gdje je planirano izmještanje sektora Tehnike Komunalno doo	Opština	Obezbjeđivanje uslova za realizaciju projekta izgradnje	Opština	1.000.000,00	kraj 2017
3.	Nabavka nedostajućih vozila za sakupljanje otpada(dva mini kamiona kapaciteta 5m³i jedno vozilo za sakupljanje selektovanog	opština	a) Širenje usluge prikupljanja otpada iz kanti i kontejnera na djelove teritorije Opštine koji su bili	Opština	250.000,00	Kraj 2017

	<p>otpada i jedno vozilo kiper-kran sa rotirajućim grajferom⁹</p>		<p>nedostupni postojećim vozilima većih gabarita. b) Povećane količine prikupljenog reciklabilnog materijala (PET, Al, čvrsta plastika i dr.) c) povećane količine prikupljenog biorazgradivog- postojeće usluge kroz povećanu frekvenciju prikupljanja navedenih vrsta otpada zelenog otpada, kabastog i građevinskog otpada i unapređene postojeće usluge kroz povećanu frekvenciju prikupljanja navedenih vrsta otpada</p>			
4.	<p><i>Nabavka hidraulične prese za baliranje sakupljenog reciklabilnog materijala (PET, papir karton, najlon, Al. i dr.) većeg stepena sabijanja- pritisak</i></p>	<p>Komunalno d.o.o.</p>	<p>Posredno povezani sa nabavkama novog vozila i posuda za sakupljanje reciklabilnih materijala. Poboljšanje konkurentn</p>	<p>Komunalno d.o.o.</p>		

	<i>min.15t</i>		osti robe na tržištu sirovina (stepen sabijanja povećan a time i značajno smanjen prostor zauzimanja baliranog materijala			
5.	Određivanje privremene lokacije za odlaganje neopasnog građevinskog otpada	Opština	Zakonska obaveza jedinice lokalne samouprave	Opština	15.000,00	Kraj 2017
6.	<i>Nabavka nedostajuće opreme za sakupljanje otpada</i> (posude i boksevi raznih kapaciteta za odlaganje otpada po sistemu „dvije kante“ i za za sakupljanje reciklabilnih materijala, kapacitet a 1,1m ³ i kapaciteta 0,08 do 0,24m ³)	Opština Komunalno D.O.O.	Povećane količine prikupljenog reciklabilnog materijala (PET, Al, čvrsta plastika i dr.) kroz širenje sistema primarne selekcije	Opština	2.000,00	kontinuirano
7.	<i>Edukacija djece, omladine, privrednika, građana (značaj primarne selekcije otpada i kompostiranja, uvođenje novih sistema prikupljanja i ponovna upotreba otpada i sl.)organizovanje akcija sakupljanja kom.otpada</i>	Opština, Komunalno DOO, NVO sektor, privrednici i dr.	Jačanje nivoa svijesti građana o upravljanju otpadom	Opština, Komunalno DOO, NVO sektor, fondovi, donacije	5.000,00	kontinuirano

8.	Nabavka podzemnih kontejnera	Opština	Značajno smanjenje zauzimanja prostora običnih kontejnera, te higijenski i estetsku bolji uslovi	Opština	60.000,00	kontinuirano
9.	Izrada projekta sanacije neuređenog odlagališta Sinjarevo sa elaboratom o procjeni uticaja na životnu sredinu	Vodacom d.o.o.	Pripremne radnje neophodne za realizaciju sanacije Sinjareva	Kreditna sredstva KfW banke		Kraj 2018
10.	Izrada projekta sanacije neuređenog odlagališta Grabovac sa elaboratom o procjeni uticaja na životnu sredinu	Opština	Pripremne radnje neophodne za realizaciju sanacije Grabovca	Opština, sredstva od IPA – projekata		Kraj 2018
11.	Izgradnja objekata i infrastrukture prema projektu Izmještanja sektora Tehnike Komunalno D.O.O. na novi prostor u Gradišnici	Opština	Realizacija projekta	Opština		Kraj 2018
12.	Nabavka drobilice za zeleni otpad (za veće promjere odrezanih grana)	Komunalno D.O.O.	Umanjenje troška transporta prikupljenog zelenog otpada	Opština, Komunalno D.O.O., Donacija, Fondovi	35.000,00	I kvartal 2018
13.	Nabavka specijalnih vozila za prikupljanje komunalnog otpada od 9m ³ i od 16m ³	Komunalno D.O.O.	Unapređene usluge sakupljanja komunalnog otpada i umanjeње troškova	Opština, Komunalno D.O.O., Donacija, Fondovi	190.000,00	Kraj 2018

			održavanja postojećih (starijih) vozila			
14.	Čišćenje neuređenih odlagališta na lokacijama pored opštinskih i nekategorisanih puteva	Komunal no d.o.o.	Zaštita puteva i životne sredine	Opština i d.o.o.Komu nalno		kontinuirano